

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1144

21. OŽUJKA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Obnova katedrale sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici

U susret 800. obljetnice Srijemske biskupije

SADRŽAJ

5

Hrvati u Srbiji proslavili svoj praznik
– blagdan Sv. Josipa

**»Nije govorio mnogo,
a svojim je životom
rekao sve«**

8

U Beogradu 15. ožujka održan najveći
prosvjedni skup u povijesti Srbije

Tišina i njen odjek

12

Dr. sc. Miodrag Majić,
sudac Apelacijskog suda

**Potrebno je vratiti
povjerenje**

26

Poljoprivreda u korak s propisima
i ugovornim obvezama (II. dio)

**Redovita analiza
zemljišta za siguran profit**

30

Međunarodno natjecanje tamburaša
održano u Požegi

Od klasike do folklor

34

Živi križni put po župama
Na putu za Isusom

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
• (novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
• (novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
• (novinar)
• Jelena Dulić Bako
• (novinarka)
• Suzana Darabašić
• (novinarka dopisništva Srijem)
• e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja
• (tajnice@hrvatskarijec.rs)
• (distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Epizoda

O d ostavke premijera **Miloša Vučevića** prošlo je dva mjeseca, a ostavka je u Skupštini Srbije konstatirana tek u srijedu. Tim činom pala je i Vlada Srbije koja sada radi u tehničkom mandatu. I tim činom počeo je teći rok od 30 dana za formiranje nove vlade. Ili nove, opet izvanredne, izbore. Ovisi kako će vlast procijeniti što joj više ide na ruku. Jeste da su izvanredni izbori posljednjih desetak godina postali uobičajeni politički igrokaz, sada je ipak malo drugačije. Ne, nisu poboljšani izborni uvjeti, ne, nije se pojavila neka nova, jaka oporba, karizmatični oporbeni lider, već se dogodio narod.

U tom događanju naroda 15. ožujka samo je jedna epizoda. Oni koji su vjerovali, ili bolje reći naivno se nadali da će jutro poslije sve biti drugačije, da je 15. ožujka neki novi 5. listopada, jutro su dočekali razočarani, jer naizgled sve je ostalo isto. Ipak, nije sve ostalo isto, a u tom je najvažnije to što su studenti usprkos raznim izazovima, taktikama, provokatorima, i poslije 15. ožujka ostali dosljedni i čista obraza.

I nije mogao 15. ožujka biti 5. listopada, jer su se 5. listopada branili glasovi osvojeni na izborima, jer je 5. listopada postojala alternativa za drugačiju Srbiju. I zapravo nije 15. ožujka ni trebao biti novi 5. listopada. Što bi se dobilo? Stara vlast? Nova vlast i nova imena na istim principima vladavine? Još nekoliko izgubljenih godina?

Ne, nije dovoljna samo promjena vlasti, potrebno je mnogo više, dublje, temeljitije, dosljednije.

»Možemo promijeniti sistem, društvo, možemo promijeniti politiku, ali ako ne promijenimo sebe, onda nismo zaslužili ništa bolje. Ako hoćemo bolje, mi moramo biti bolji. A druga stvar, i to je jako važno – najveća borba počinje kada se sve ovo završi, jer najteže je biti konstantan i dosljedan ideji i promjeni za koju se zalažemo sve ovo vrijeme«, poručio je u razgovoru za naš tjednik **Vedran Peić** iz Subotice, student koji od početka sudjeluje na studentskim blokadama.

Z. V.

Održana sjednica Vijeća DSHV-a

Usvojena izvješća, Kaurić smatra da nije bilo kvoruma

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini održao je 12. ožujka sjednicu Vijeća stranke. Kako je objavljeno na službenoj web stranici DSHV-a, na sjednici su razmatrani ključni aspekti političkog, društvenog i institucionalnog djelovanja u protekloj godini te usvojena izvješća o radu i planovi rada za aktualno razdoblje.

Kako se dalje navodi, izvješće za 2024. godinu, koje je prihvaćeno većinom glasova, predstavlja detaljan pregled djelovanja stranke u proteklom razdoblju, u kojem je predstavljen kontinuirani politički angažman DSHV-a te njegova prisutnost u ključnim političkim i društvenim procesima od značaja za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

»Obuhvaćeni su svi relevantni segmenti, uključujući političku aktivnost u okviru lokalnih i regionalne samouprave i središnje razine vlasti, poduzete inicijative s ciljem poboljšanja institucionalnog položaja Hrvata, kao i suradničke odnose sa zakonodavnim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama. Poseban naglasak stavljen je na međunarodnu dimenziju djelovanja stranke, pri čemu je DSHV kroz rad u institucijama i organizacijama posvećenima zaštiti prava manjinskih zajednica potvrdio svoju prepoznatljivost i dosljednost u zastupanju interesa Hrvata u Srbiji. Uz politički angažman, izvješće donosi i pregled aktivnosti u područjima socijalne politike, gospodarstva, kulturne baštine, medijske prisutnosti te suradnje s institucijama i organizacijama koje se bave zaštitom manjinskih prava, čime je dokumentirano sustavno i plansko djelovanje stranke u skladu s njezinim programskim načelima«, navodi se.

Dodaje se i da je Vijeće DSHV-a donijelo odluku o održavanju izbora za tijela upravljanja na svim razinama, koji se imaju održati tijekom ove godine.

U izvješću se zaključuje kako je održavanje sjednice Vijeća, usprkos registriranim opstrukcijama koje su prethodile njezinoj organizaciji, još jednom potvrdilo otpornost i dosljednost DSHV-a u zaštiti interesa hrvatske zajednice kao i presudnu ulogu jedine relevantne političke stranke koja autentično zastupa interese Hrvata u Srbiji.

S druge strane, zamjenik predsjednika DSHV-a **Goran Kaurić** u pismenom dopisu *Hrvatskoj riječi* naveo je kako su usvajanja odluka na sjednici Vijeća pratile nepravilnosti.

»Sjednica Vijeća DSHV-a koja je održana 12. ožujka mora biti zapisana crnim slovima u analima političkog djelovanja Hrvata u ovim krajevima. U dosadašnjem djelovanju DSHV-a, uvjeren sam, imali smo sunovrat svega što se sunovratiti moglo, i čiji je glavni akter bio predsjednik DSHV-a.

Usvajanje Izvješća o radu stranke u 2024. s 19 glasova 'za', od 39 nazočnih članova Vijeća, kršenje je Statuta i Pravilnika o radu Vijeća kojim je propisano da se odluke na sjednicama Vijeća donose većinom glasova nazočnih članova Vijeća. Ostali su bili protiv ili uzdržani. Nakon što je poslije ovoga dio vijećnika napustio sjednicu, usvaja sve ostale točke bez kvoruma za nastavak sjednice«, navodi Kaurić.

H. R.

Foto: FB DSHV

Sastanak Koordinacije nacionalnih vijeća u Matici

O Akcijskom planu i financiranju

U Hrvatskom domu – Matici u Subotici je u ponedjeljak, 17. ožujka, održan sastanak Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji. Sastanak je vodila predsjedavajuća Koordinacijom i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**.

Jedna od tema bila je i aktivnost na izradi Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Kako je prije početka sastanka kazala Vojnić, Srbija Akcijski plan za manjine nema od 2021. godine, kada je prestao važiti prvi Akcijski plan za manjine usvojen 2016. godine. Započeta je izrada novog, ali konačna verzija novog Akcijskog plana nikada, iako je bilo nekoliko sastanaka, nije usvojena. »Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog nedavno je sazvalo radnu grupu kako bi se izrada Akcijskog plana privela kraju. Upravo na današnjem sastanku definirat ćemo naše konkretne potrebe koje trebaju ući u Akcijski plan. U radnoj verziji iz 2022. bilo je mnogo nedostataka, kao što je zaštita i očuvanje naše nematerijalne baštine ili proširenje mreže škola, pa čak i financiranje nacionalnih vijeća«, kazala je Vojnić i dodala da je zbog toga važno prije usvajanja radne verzije dostaviti potrebe nacionalnih manjina.

»Druga važna tema je financiranje nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Ono što Srbija izdvaja za nacionalna vijeća je minimalno i tri četvrtine nacionalnih vijeća nema osnovne uvjete za rad, a to su profesionalno uposlene osobe, vlastiti prostor, sredstva za rad, a čak četiri nacionalna vijeća nemaju nijednu profesionalno uposlenu osobu. Nama su povjerene ovlasti u četiri područja: obrazovanje, kultura, informiranje i službena uporaba jezika i pisma, ali ako neko vijeće nema nijednu profesionalno uposlenu osobu, ne može ostvariti zakonom propisane ovlasti«, kazala je Vojnić.

Srbija sada za rad 24 nacionalna vijeća izdvaja 2,6 milijuna eura. Minimum za rad svakog vijeća bio bi 20 milijuna dinara. Kako je kazala Vojnić, sredstva za funkcioniranje nacionalnih vijeća nisu se povećavala od 2011. godine.

»Bilo je jedno povećanje prije dvije godine od 17 posto, ali je ove godine za neka nacionalna vijeća ponovo palo za 12 posto. Ako u obzir uzmemo inflaciju, možemo reći da je za deset godina za 40 posto opala vrijednost sredstava«, kazala je Vojnić i dodala da se u odnosu na ukupan proračun Srbije za nacionalna vijeća nacionalnih manjina izdvaja 0,02 posto, a jedna osmina građana Srbije su pripadnici nacionalnih manjina.

»Zahtjevi za povećanje sredstava bit će upućeni Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu financija, Savjetu za nacionalne manjine i Vladi Srbije. Zahtjevi za financiranje bit će upućeni i jedinicama lokalnih samouprava. Iako lokalne samouprave imaju zakonsku obvezu financiranja nacionalnih manjina, velika većina ne ispunjava tu obvezu ili su to minimalni iznosi koje uplaćuju«, kazala je Vojnić.

Od 24 nacionalna vijeća koja postoje u Srbiji sedam je izvan AP Vojvodine i u svom radu ne mogu računati na sredstva koja dobivaju nacionalna vijeća s teritorija Vojvodine.

»To je problem za koji moramo naći adekvatna rješenja kako bismo izbjegli diskriminaciju tih sedam nacionalnih vijeća. Akcijski plan i za nas je vrlo važan dokument i imat ćemo svoje prijedloge kako bi u njega ušlo sve što je pripadnicima nacionalnih manjina, kao građanima Srbije, garantirano Ustavom i zakonima«, kazao je tajnik Bošnjačkog nacionalnog vijeća **Mirza Hajdinović**.

»Mi smo jedno od tih sedam nacionalnih vijeća koje nema sredstva da bismo se bavili poslovima koji su u nadležnosti nacionalnih vijeća i nemamo nijednog uposlenog u nacionalnom vijeću. Istaknuo bih Koordinaciju kao tijelo koje može pomoći u radu nacionalnih vijeća. Mi nismo imali standardiziran jezik pa smo koristili iskustva drugih nacionalnih vijeća koja su prošla taj put standardizacije jezika«, kazao je predsjednik Nacionalnog vijeća vlaške nacionalne manjine **Novica Janošević**.

Sastanku Koordinacije u Subotici nazočili su predstavnici 16 nacionalnih vijeća.

Z. V.

Hrvati u Srbiji proslavili svoj praznik – blagdan Sv. Josipa

»Nije govorio mnogo, a svojim je životom rekao sve«

U povodu blagdana služene su mise u osam mjesta – Starčevu, Beogradu, Plavnoj, Petrovaradinu, Sonti, Somboru, Rumi i Subotici

Hrvatska zajednica u Srbiji proslavila je u srijedu, 19. ožujka, jedan od svoja četiri praznika – blagdan Sv. Josipa, zaštitnika hrvatskog naroda. Podsjetimo, odlukom Hrvatskog sabora iz 1687. godine sv. Josip proglašen je zaštitnikom hrvatskog naroda. Uzimajući u obzir takav povijesni značaj, Hrvatsko nacionalno vijeće proglasilo je njegov blagdan jednim od praznika ovdašnjih Hrvata.

Prigodni programi održani su u srijedu u osam mjesta – Starčevu, Beogradu, Plavnoj, Petrovaradinu, Sonti, Somboru, Rumi i Subotici, gdje su služene mise uz domjenak i druženje. Organizatori ove proslave bili su Hrvatsko nacionalno vijeće, NIU *Hrvatska riječ*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u suradnji s mjesnim župama i hrvatskim udrugama.

Čestitke dužnosnika

Praznik su pripadnicima hrvatske zajednice u Srbiji čestitali dužnosnici. Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** čestitala je praznik prigodnim stihovima: »Nije ostavio nijednu zapisanu riječ u Svetom pismu, ali je ostavio primjer koji govori više od svih riječi. / Nije držao velike govore, ali je djelima mijenjao povijest. / Nije tražio priznanja, a nosio je najveću odgovornost. / Nije bio u prvom planu, ali bez njega ništa ne bi bilo isto. / Nije govorio mnogo, a svojim je životom rekao sve. / Sveti Josip, čije ime znači 'Neka Bog doda', neka i našem hrvatskom narodu nadođa ustrajnosti, snage, povjerenja i sloge. / Neka nam je svima sretan Dan zajednice i blagdan svetog Josipa«.

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov** u svojoj čestitki, među ostalim, navodi kako su Hrvati u Srbiji tijekom povijesti sačuvali svoj nacionalni identitet, a u proteklih 20 godina uspjeli uspostaviti respektabilnu manjinsku nacionalnu infrastrukturu u područjima kulture, informiranja i obrazovanja.

»Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i ovom prilikom ističe kako će Vlada Srbije, i sve razine vlasti, nastaviti posvećeno raditi na osiguravanju svih potrebnih preduvjeta – od primjene zakona, preko materijalno-financijskih sredstava, do manjinskih senzitivnih politika – kako bi Hrvati u Srbiji uspješno nastavili razvijati svoje nacionalne institucije i perspektivu pripadnika svoje zajednice«, zaključuje se.

Identitetska veza

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini istaknuo je u čestitki kako ovdašnje Hrvate ime Josip podsjeća na identitetsku povezanost s cjelinom hrvatskoga naroda.

»Ovo plemenito ime, koje naša čeljad, i muška i ženska, ponosno nose, podsjeća nas, možda više no neka češća i suvremenija, na identitetsku istovjetnost s cjelinom hrvatskoga naroda, s kojim se sjećamo svojedobnoga proglašenja sv. Josipa zaštitnikom našeg naroda. Praznovanje praznika nacionalnih manjina jedno je od prava koje nas svrstava u građanski svjesnu zajednicu, koja s ponosom ističe ne samo ono što je čini dijelom

Starčevo

hrvatskoga naroda, nego to u domicilnoj državi izražavamo javno, unutar svojih institucionalnih struktura, medija, organizacijskih entiteta civilnog društva i Katoličke Crkve, kojoj najveći dio Hrvata ovdje pripada», navodi se u čestitki.

Kako se dodaje, sv. Josip dostojno je ispunio svoje životno poslanje poniznog, radišnog i tihog sluga, no od-

lučnog i uvijek spremnog za pokret, akciju, ispunjenje zadataka.

»Vođeni idealima sv. Josipa, nastojat ćemo ne prestati raditi za dobro zajednice koju predstavljamo, a vjerujemo da bi i svakom našem čovjeku tako što trebalo biti cilj«, zaključuje se.

Čestitka je stigla i iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Hrvatska zajednica u Srbiji ove godine praznik proslavlja svetom misom u Starčevu, Beogradu, Plavni, Petrovaradinu, Sonti, Somboru, Rumi i Subotici te tako svjedoči svoje zajedništvo i podsjeća kako poput svetog Josipa možemo biti ustrajni u očuvanju svog vjerskog, nacionalnog i kulturnog identiteta«, navodi se u čestitki ZKVH-a.

Hrvatima u različitim mjestima, posebice onim manjim, znači biti dio ovakvog načina proslave praznika zajednice. Takvog je mišljenja i predsjednik starčevačke podružnice Udruge banatskih Hrvata **Nikola Pavlić**.

»Kao i prošle godine, dan sv. Josipa, dan zaštitnika hrvatskog naroda, proslavljamo u Starčevu. Čim je i ove godine proslava Sv. Josipa u Starčevu znači da smo uradili nešto do-

bro prošle godine. Što se tiče same zajednice, ovo je još jedan od događaja na kojem se okuplja veći broj Hrvata. Treba postojati nešto oko čega se okupljamo, imamo tijekom godine i druga okupljanja, ali po meni ovo je jedan bitan događaj«, rekao je Pavlić.

H. R.

Sonta

U Beogradu 15. ožujka održan najveći prosvjedni skup u povijesti Srbije

Tišina i njen odjek

Prema različitim izvorima, u subotu je u Beogradu bilo od 107.000 (policija), preko 275.000 do 325.000 (Arhiv javnih skupova) pa do pola milijuna i čak između 700 i 800 tisuća građana (strani mediji). Atmosfera uoči održavanja prosvjeda bila je bitno drugačija u odnosu na ranije u Novome Sadu, Kragujevcu i Nišu. Zahvaljujući mudrosti studenata izbjegnuti incidenti s mogućim nesagledivim posljedicama

Svako tko je prošle subote prisustvovao skupu »15. za 15« moći će reći da je 15. ožujka i sâm bio dio najvećeg prosvjeda u povijesti u Srbiji. Međutim, za razliku od Novoga Sada, Kragujevca i Niša – gdje je atmosfera bila karnevalska – ozračje pred skup u Beogradu bilo je bitno drugačije. Državni vrh, na čelu s predsjednikom, danima uoči njegova održavanja najavljivao je nasilje, hapseći potencijalne izazivače i predskazujući koliko će prosvjednika biti i što će raditi. U isto vrijeme u Pionirskom parku (između Skupštine Srbije i Predsjedništva) podignut je kamp *studenata 2.0*, odnosno onih koji »žele učiti«, ugošćujući za kratko vrijeme i osobe koji veze s fakultetom nemaju, uključujući i one koji u svojoj biografiji imaju česte kontakte s državnim institucijama, napose pravosudnim.

Požuri polako

Što zbog traktora, registriranih i neregistriranih, koji su prošloga tjedna sa svih strana dovezeni prvo u IMT a zatim i ispred Pinonirskog parka, što zbog uspjelog generalnog štrajka u režiji države u vidu obustave željezničkog i međugradskog autobusnog prijevoza, mnogi su građani na put u Beograd krenuli znatno ranije nego što bi to inače učinili. Tako je, recimo, grupa od desetak Žedničana na prosvjed krenula automobilima u ponoć da bi ih oko pol tri na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu dočekali subotički poljoprivrednici koji su dan ranije došli skupa sa studentima iz Subotice i Novoga Sada koji su pješačili do Beograda. Svima zajedno zemunski domaćini osigurali su prenoćište i hranu.

Iako je prosvjed ispred Skupštine Srbije bio zakazan za 16 sati, studenti i poljoprivrednici iz Vojvodine krenuli su već u 11, što je, pokazat će se, bila ispravna odluka. Već na zemunskim ulicama studentsku i traktorsku kolonu pozdravljao je veliki broj građana, a još veći im se i priključio, pješačeći pokraj njih s obje strane ulice. Međutim, tek se na Novom Beogradu vidjelo da će odlazak do pet-šest kilometara udaljenog odredišta biti zapravo miljenje

kroz masu. Ogroman broj ljudi pokraj ceste, ali i na njoj, pozdravljao je poljoprivrednike i studente, a građani su u sve većem broju pristizali, krećući se u istom pravcu. Koliko su subotički i novosadski studenti, odnosno vojvođanski poljoprivrednici izazvali oduševljenje najbolje svjedoči primjer jedne starije žene koja nam je za vrijeme petnaestominutnog odavanja počasti novosadskim žrtvama prišla s jednostavnom porukom: »Izvinite, moram vam reći – hvala što ste došli«. Nedugo zatim jedan od vozača traktora kaže kako mu je prišao čovjek, poljubio ga u ruku i rekao: »Hvala vam što nas hranite«. I branite, dodao bih.

U jednom trenutku odlazak do Skupštine bio je ozbiljno doveden u pitanje jer je jedan od poljoprivrednika rekao kako je čuo da je centar već krcat (oko 13 sati!) i da ćemo prosvjed »pratiti« daleko od njegova središta. Ipak, studentski redari omogućili su nešto kasnije nastavak puta traktorima, ali su se kretali brzinom kao da ih građani moraju gurati. Takvo miljenje, s čestim zastajkivanjima, imalo je i svoje dobre strane. Slike koje smo vidjeli doživljavaju se možda samo jednom u životu: roditelji s dječicom mašu i šalju poljupce, starije žene se klanjaju, muškarci u znak poštovanja uz naklon skidaju kape, visoko uzdignuta tri (rjeđe dva) prsta u znak pobjede, suze, osmijesi, skandiranja, transparenti, skakanje na nogostup traktora da se njime na kratko vozi, pa čak i mladi policijski par (djevojka i muškarac), tek izašli s Akademije, koji nam se smiješe i sramežljivo (»da nitko ne vidi«) miču šakom u znak pozdrava.

I tako, mic po mic, s češćim stajanjem nego vožnjom, kolona traktora na Brankov most stigla je a da nije prošlo niti punih četiri i pol sata. I upravo tamo susret s davno izgubljenim »zemljacima« koji su nosili veliki baner s natpisom »Stari Žednik je uz studente«. »Sad smo već blizu, vidimo se kod Skupštine«, pada dogovor naivaca. E, al lakše je kazat nego uradit. Već i prije terazijskog podvožnjaka Žedničani su se utopili u nepreglednu masu, a traktorima je kao posljednja stanica određen dio u Dečanskoj, od *Večernjih novosti* pa skoro do Skupštine Sr-

bije. Vlasnici su, naravno, ostali uz svoje traktore, dok su drugi dobili »voljno«. Najveća zanimljivost većine zacijelo je bio kamp u Pinonirskom parku koji je od Trga Nikole Pašića udaljen nepunih sto metara. Ali, ta razdaljina u masi koja se iz svih pravaca kreće u svim smjerovima djelovala je kao da je bar deset puta duža.

Ćacilend i ono poslije

Ćacilend je, međutim, za sve bio ogromno razočaranje: osim žandarmerije, nijednog ćacija u kampu! Umjesto toga, povećala grupa mladih i razularenih na krovovima »njihovih« traktora skače, više, snima i pravi buku. Da su kojim slučajem ostali i naplaćivali ulaz u Pionirski park, mnogi od ćacija bi samo toga dana utržili dovoljno za godišnju školarinu, a možda, tko zna, i u investiranje u instant diplomu.

Nagovještaj prekida karnevalske atomsfere, pune osmijeha, sreće i dobrog raspoloženja, bila je informacija da će se prosvjed ispred Skupštine Srbije preseliti na Slaviju. Kako nam je kasnije jedna Žedničanka rekla, grupa »likova«, koja se bitno razlikovala od većine svijeta ispred Skupštine, »vjerojatno pijanih i drogiranih naprosto je urnisala«, najavljujući da su spremni i za druge fizičke aktivnosti. Ta odluka studenata, pokazalo se vrlo brzo, bila je i mudra i zrela, dostojna ljudi s mnogo bogatijim životnim iskustvom.

Nekoliko dana uoči prosvjeda na društvenim mrežama pojavile su se snimke s punim vrećama kamenih kocaka

kod Skupštine, pa onda one kako momci s kapuljačama ili maskama preko lica uz zaštitu policije »idu nekuda«, pa snimke kamera prekrivenih crnim vrećama, pa nečega što liči na čovjeka kako drži čekić pokraj policajca, pa pripadnika JSO-a u kampu i starijih osoba sa živopisnim biografijama, najčešće vezanih za državne institucije, posebno one koje se tiču pravosuđa... U noći uoči održavanja prosvjeda pojavile su se i snimke osoba u kapuljačama u obračunu s traktorima oko kampa u kom su traktori izvukli deblji kraj, s vidnim ozljedama guma, kabina i akumulatora, a neki od sudionika prosvjeda u studijima bez nacionalne frekvencije govorili su i o istakanju goriva na asfalt »s tko zna kojim ciljem«.

Pa ipak, ni poljoprivrednici, ni bajkeri, ni veterani 63. padobranske brigade nisu mogli zaštititi studente i građane od onoga što se kasnije dogodilo za vrijeme petnaestominutne tišine, a o čemu se ovih dana govori kao da je riječ o NLO-u uz isto tako postupanje vlasti. Snimke koje neposredni svjedoci opisuju kao zvučni val kakav nikada u životu nisu čuli, s naknadnim simptomima dezorijentiranosti, mučnine i nesanice vlast tretira kao masovnu paniku nastalu uslijed kolektivnog priviđanja. Nešto poput toga kao da su oni koji su to doživjeli vidjeli osobno E.T.-ja i da zbog toga šire dezinformacije i paniku te ih stoga treba razuvjeriti zakonskim sankcijama. Ali, nakon subotnjeg skupa, u zraku je ostao još jedan osjećaj koji vlast i prosvjednici doživljavaju različito: blizinu Slobode.

Zlatko Romić

FOTO: BETA / Milan Obradović

Vučić: Napadnuti smo obojenom revolucijom izvana

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je, komentirajući napade koji su se dogodili u Pionirskom parku, gdje borave studenti iz Udruženja *Studenti 2.0*, rekao kako su napadi svakodnevni, iako jedan dio javnosti o tome ne želi govoriti.

»Ovi mjeseci će biti zapamćeni u Srbiji kao mjeseci terora. Suština je da smo svakodnevno izloženi teroru, tu je država pokazala određene slabosti, ali građani moraju shvatiti da smo napadnuti obojenom revolucijom izvana«, rekao je Vučić gostujući u utorak na TV *Pink*.

Rekao je kako je veoma važno da građani shvate što se u Srbiji zbiva, dodavši da smo u Budimpešti mogli vidjeti iste slike kao nedavno u parlamentu Srbije, što govori da je to organizirano protiv više »slobodarskih lidera u ovom dijelu Europe«. Vučić je rekao kako se ta revolucija priprema godinama i ima pet nivoa – prvo razvoj nevladinog sektora koji u većini slučajeva služe za subverzivno djelovanje, drugo je preko platformi za medijski pritisak, treće pritisak na različite faktore da ujedineni iziđu na izbore ne bi li porazili Srpsku naprednu stranku, četvrto formiranje mreže ljudi, prije svega u pravosuđu, koji rade za strane službe, i peto zloupotreba nekog tragičnog događaja. Predsjednik Srbije rekao je i da su shvatili kako

je on stup obrane suverene i slobodne Srbije, »i onda su krenuli da me dehumanizuju, kriminalizuju i negiraju izborne rezultate«, poručio je on.

Istaknuo je da profesori na fakultetima koji sudjeluju u blokadama neće dobiti nadoknade koje bi im trebale biti isplaćene. Na pitanje ima li kraja svemu tome, Vučić je kazao da se bliži kraj i da je njegova procjena da će se završiti do 15. travnja, te je najavio da će u subotu početi formiranje novog pokreta za narod i državu kako bi njegovo formiranje bilo konačno gotovo do 28. lipnja. Govoreći o studentskoj blokadi RTS-a, Vučić je rekao kako »RTS ima posebnu, specijalnu ulogu u obojenoj revoluciji«, odnosno da u potpunosti sudjeluje u obojenoj revoluciji.

»RTS sa svim svojim platformama, od Radio Beograda, od svog Instagram profila, svog sajta, svojih informativnih emisija, u potpunosti sudjeluje u obojenoj revoluciji. Vratit ćemo RTS narodu, sasvim je sigurno. Oduzet ćemo je od prvaka koji provode obojenu revoluciju, pa makar morali i mi prosvjedovati, ali tada nećemo blokirati, samo ćemo prosvjedovati u velikom broju«, rekao je Vučić.

Dačić o »zvučnom topu«

Ministar unutarnjih poslova **Ivica Dačić** potvrdio je u srijedu da policija posjeduje sonično oružje ili kolokvijalno nazvano »zvučni top«, tj. da su ti sistemi koji su kupljeni 2021. godine u vlasništvu MUP-a, iako je prethodno tvrdio da MUP ne posjeduje zvučna oružja.

»Ti sistemi stoje u našim magacinima u kutijama. Oni jesu u vlasništvu Ministarstva unutarnjih poslova, ali nisu ubačeni u upotrebu, niti su montirani na bilo koje naše vozilo ili sistem«, rekao je Dačić za *Danas*.

Upitan zbog čega je onda izjavio da MUP ne posjeduje »zvučni top« niti bilo koja druga slična zvučna oružja, ministar kaže da je u pitanju nespretna izjava.

»To je nespretna izjava. Pod time se mislilo da MUP nije uvrstio ovo sredstvo u svoj arsenal sredstava prinude«, naveo je Dačić. Na pitanje zašto je država unaprijed kupila sistem, kada njihovo korištenje nije dozvoljeno, Dačić je odgovorio da je to »promašena investicija«.

»Vjerovatno se tada mislilo da će biti usvojen novi zakon o policiji koji je kao još jedno sredstvo prinude predviđao i korištenje zvučnog oružja«, rekao je Dačić a na pitanje tko će odgovarati zbog »promašene investicije« i potrošenog novca svih građana, Dačić je odgovorio kako ne zna jer tada nije bio ministar policije.

Podsjetimo, Ivica Dačić je na sjednici Skupštinskog odbora za sigurnost, odgovarajući na pitanje **Miroslava Aleksića** rekao kako MUP ima zvučni top američke firme *Genesis LRAD 100X* koji je nabavljen »za glasovnu poruku, ni za kakve zračne ili zvučne valove«. Ali, da ne bi bilo da netko kaže da može doći do zlouporaba, to sredstvo nikada nije ušlo u popis naoružanja koje koristi MUP.

»Nije korišteno i neće biti korišteno, jer za to treba dati naredbu«, rekao je Dačić, dodavši da je to najjednostavnije sredstvo koje postoji.

Laura Kövesi za RTS

Istražujemo kako se trošio novac EU, a ne nesreću u Novom Sadu

»**E**uropsko javno tužiteljstvo istražuje moguću zlouporabu fondova EU u vezi s rekonstrukcijom željezničkog kolodvora u Novom Sadu«, potvrdila je u razgovoru za RTS glavna europska tužiteljica **Laura Kövesi**.

Navela je kako je riječ o zajmovima koje je za rekonstrukciju pruge i kolodvora dodijelila Europska investicijska banka.

Foto: Beta/Dragan Gojic

»U konkretnom slučaju Srbije dobili smo pritužbu privatne osobe, i to je bio osnov da otvorimo ovu istragu«, rekla je Kövesi navodeći da očekuje suradnju vlasti Srbije.

Tužiteljica Kövesi istaknula je da se Europsko javno tužiteljstvo neće baviti istragom same nesreće u kojoj je život izgubilo 15 ljudi, već da je nadležno isključivo za moguće pronevjere europskih fondova. Za postupak su nadležni sudovi u Belgiji ili Luksemburgu, jer je tu sjedište potencijalno oštećenih institucija, navodi Kövesi. Od tužiteljstva u Srbiji očekuje suradnju u dostavljanju informacija i dokaza.

Na pitanje zbog čega su pokrenuli istragu i koja je njihova nadležnost, Kövesi je rekla kako je njihova glavna nadležnost istraživanje prijevара s novcem Europske unije i zaštita njenih financijskih interesa. »Imamo nadležnost u 24 države članice Europskog tužiteljstva, ali i u trećim zemljama u situaciji kada se koristi novac EU i postoji potencijalna šteta za bilo koju od europskih institucija. To može biti Europska komisija, Europska investicijska banka ili druge institucije koje financiraju projekte izvan EU. Naša uloga je istražiti kako je trošen novac EU, je li potrošen pravilno, u svrhe za koje je dodijeljen i zbog toga smo otvorili istragu u Srbiji. Da budem vrlo jasna, mi ne istražujemo samu ne-

sreću u Novom Sadu, ne istražujemo kako su ti mladi ljudi i žrtve poginuli. To nije naša nadležnost. Naša nadležnost je vidjeti je li u ukupnoj sumi novca koja je dodijeljena kroz europski projekt bilo malverzacija s novcem EU, korupcije ili pranja novca u odnosu na novac EU.«

Govoreći o konkretnom razlogu pokretanja istrage Kövesi je rekla kako su dobili pritužbu privatne osobe, i to je bio osnov otvaranja ove istrage.

»Mogu reći da, ako bilo koji građanin Srbije ima bilo kakvu informaciju o načinu na koji se novac EU koristi u Srbiji, može nam to poslati; bilo koju vrstu žalbe, putem mejla, na našem sajtu ili u bilo kom uredu Europskog javnog tužiteljstva (ERRO) u 24 zemlje članice.«

Kövesi je rekla kako im je potrebna podrška vlasti Srbije i da će svi njihovi zahtjevi ići Javnom tužiteljstvu, srpskim tužiteljima.

»Vidjet ćemo hoće li nam pomoći. Mogu reći da smo 2022. godine započeli razgovor s Javnim tužiteljstvom kako bismo potpisali radni aranžman koji ima za cilj unaprjeđenje suradnje i uspostavljanje kontakt-točaka. Poslali smo nacrt dokumenta. Još nismo dobili odgovor o njegovom potpisivanju. U međuvremenu moram reći kako smo poslali tri zahtjeva u tri različita predmeta Javnom

tužiteljstvu i u svim tim slučajevima s nama su surađivali srpski tužitelji. Nadam se da će i u ovom slučaju surađivati i dostaviti sve informacije i dokaze koji su nam potrebni.«

Govoreći o tome kako korupcija utječe na živote građana Kövesi je za RTS rekla:

»Ako netko ukrade vaš novac, osjećate da nemate novca. Ako vas netko udari, osjećate bol. Ali ako gradonačelnik ili ministar uzme mito, osjećate li nešto? Prvi instinkt je reći ne. Ali vidimo kako korupcija, posebno sustavna, može utjecati na naš svakodnevni život. Primjer iz rada Europskog tužiteljstva je slučaj s nesrećom Tempa u Grčkoj. Bio je to veliki europski projekt, dosta je novca izdvojeno za popravak željezničkih kolodvora i pruga. Da je projekt realiziran na vrijeme i na pravi način, ova tragična nesreća koja se dogodila u Tempiju mogla se izbjeći. A to je način na koji korupcija ili financijski kriminal mogu čak i ubiti. Ako građani Srbije dižu glas protiv korupcije, to je veoma pozitivan znak jer građani shvaćaju koliko je to ozbiljno i reagirali su. Ako oni žele živjeti u čistoj zemlji, i bore se za to, mislim da je to najvažniji razvoj koji možete imati u nekoj zemlji.«

J. D.

Dr. sc. Miodrag Majić, sudac Apelacijskog suda

FOTO: BETA / Miliš Miškov

Potrebno je vratiti povjerenje

Stanje u pravosuđu među najodgovornijim je činiteljima za ovo što nam se danas događa. Da smo imali pravosuđe koje je elementarno radilo svoj posao, da je svaki put kada se događalo ono što smo nazivali aferama kada su bile ozbiljne sumnje na teška kaznena djela procesuiralo odgovorne, tenzije u društvu ne bi se ovako rasplamsale

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Dr. sc. Miodrag Majić sudac je Apelacijskog suda u Beogradu. Doktorirao je kazneno pravo specijalizirajući se za međunarodno-kaznenopravno područje. Samostalno i u koautorstvu objavio je deset monografija i više od trideset članaka iz područja kaznenog i međunarodnog kaznenog prava i sudjelovao je u izradi najznačajnijih zakona u ovim područjima. U javnosti je postao poznat po tekstovima na svom blogu i u različitim medijima u kojima otvoreno govori o korupciji, nepotizmu i političkim pritiscima u pravosuđu. Dosad je objavio romane *Deca zla*, *Ostrvo pelikana*, *Rudnik*, *Pod tuđim suncem* i zbirku priča *U ime naroda*. Po romanu *Deca zla* snimljena je istoimena serija. Jedan je od osnivača inicijative *ProGlas*. Sa sucem Majićem razgovarali smo o aktualnom trenutku, studentskim prosvjedima i o tome kako vidi pravosuđe danas i o pravosuđu kakvo bi trebalo biti.

► **Inicijativa *ProGlas* očekuje da »pobunjeno društvo« iziđe sa zajedničkom platformom za izlazak iz duboke političke krize u kojoj se Srbija nalazi. Od koga konkretno se očekuje da podrži inicijativu *ProGlasa* i**

kako da se ostvare proklamirani ciljevi među kojima je jedan cilj formiranje prijelazne vlade ako vladajuća koalicija na to ne pristaje kao ni predsjednik države koji to često ističe? Kako očekujete da se to ostvari?

Mi nismo na prečac izišli s tom idejom, iako su slične ideje cirkulirale i od drugih društvenih faktora i pod različitim nazivima. Dosta dugo smo razmišljali u *ProGlasu* što bi moglo biti razumno rješenje za izlazak iz krize i shvatili smo da tu nema previše opcija. A ona koju svatko razuman u društvu želi izbjeći je nasilna opcija. Na žalost, vidimo, pogotovo posljednjih dana, da se vlast i sam predsjednik sve više referiraju na tu najopasniju opciju. Ako se ona isključi, ostaje mogućnost da se dvije stvari pokušaju učiniti u relativno kratkom roku. Jedna je ispunjenje studentskih zahtjeva od kojih je sve ovo počelo, a druga je priprema nečega što nazivamo minimalnim uvjetima za fer izborne uvjete i izbore koji su na kraju krajeva uvijek jedan demokratski put za izlazak iz ovakvih situacija. Već prvi put kada smo izišli s najšire postavljenom idejom, odmah je predsjednik Srbije rekao kako to ne dolazi u obzir i koristio

uobičajeni naglašeni rječnik te ponovio to više puta. Međutim, moramo imati na umu da se ovdje stvari vrlo brzo mijenjaju i moramo znati da je predsjednik i ranije puno puta govorio kako neke stvari ne dolaze u obzir pa smo onda bili svjedoci da su se one dogodile. Ono gdje mi vidimo osnovnu podršku i zašto čitavu stvar nazivamo »vlastom društvenog povjerenja« je podrška najširih slojeva »pobunjenog naroda«, kako danas nazivamo prosvjede u koje su zaista najširi slojevi uključeni. Tu vidimo akademsku zajednicu, nevladin sektor, sindikate, poljoprivrednike, radnike... sve one činitelje koji su kroz ove studentske prosvjede pokazali da su voljni i spremni boriti se za povratak države u ustavne okvire. To su široke grupe ljudi i vjerujem da će oni, ako dođe do tih pregovora o vladi povjerenja, pružiti podršku tome.

► **Tko bi birao tu prijelaznu, odnosno Vladu povjerenja? Tko bi kandidirao članove Vlade?**

To je pitanje same tehnike. Prvo treba doći do toga da se potreba za takvim tijelom uspostavi i da obje strane prihvate tu vladu koja bi bila mješovita, ekspertno-političkog karaktera. Na prvom mjestu ona bi za svoje članove imala općeprihvaćene eksperte iz nekoliko područja. Naša ideja je da to ne bude nikako velika, glomazna vlada, da ima vrlo ograničeni broj resora i koja bi bila direktno uključena u ispunjenje dva osnovna cilja koja smo naveli. Svakako resori policije, pravosuđa, resor koji se bavi izbornim pravima a svakako ne bi bilo ministarstava bez portfelja, kao ni ministarstava koji nisu direktno uključeni u ispunjenje cilja. Dakle, vrlo tehnička vlada, oročena na poželjno je šest, maksimalno devet mjeseci i s dodatnim ograničenjima da ti ljudi ne budu oni koji će se kandidirati na narednim izborima. Da se i na taj način otkloni bojazan da se radi o ljudima koji bi to iskoristili za nekakvu osobnu promociju, za nekakav dolazak na vlast.

► **Kažete kako ne želite nasilje. Kakav je Vaš stav o postupanju oporbe u parlamentu, koja je također uniјela nasilje i u samu Narodnu skupštinu?**

Rekao sam da nitko razuman ne želi nasilje. Trudim se ne komentirati pretjerano postupke političkih aktera, oni čine ono što smatraju da je najoportunije za njihove programe i političko djelovanje. S druge strane, također trebate imati na umu da je parlament i mnogo prije onog što se sada dogodilo, na prvom mjestu od strane vlasti, također institucija koja je praktično obesmišljena i u kojoj se ništa suštinski nije ni odvijalo tijekom jako dugog razdoblja i što se, kao što smo vidjeli, izglasavaju zakoni na pritisak gumba, na zvonce. To je, na žalost, još jedna od obesmišljenih institucija u čitavom sustavu koja uopće ne služi svojoj svrsi. On bi morao biti mjesto debate, suočavanja različitih mišljenja i na kraju donošenja najboljih odluka. On je već zadugo mjesto nekakvog atakiranja na političke neprijatelje, užasnog rječnika, nasilnog rječnika.

► **Ako bi došlo do formiranja te prijelazne vlade i nekog mirnog rješenja, je li razumno uspostaviti dijalog s vladajućom većinom, jer vidimo da do dijaloga nije došlo, odnosno odbijen je poziv na dijalog od strane akademske zajednice?**

Veoma je lako razumljivo zašto do sada nije došlo do dijaloga s vladajućom većinom. Mislim da nije ni moglo doći. Pretpostavka za bilo koju vrstu dijaloga, o bilo čemu, je da imate minimum iskrenih namjera da dijalog vodite i da taj dijalog dođe do nekakvog rješenja. Ovdje se, na žalost, i dijalog sveo na jednu formulu za različite oblike maltretiranja političkih protivnika, neprijatelja, kako ih vlast doživljava. Ne može biti iskrenog dijaloga ako kažete »mi smo za razgovore«, a u prvoj sljedećoj rečenici te ljude s kojima biste navodno razgovarali nazivate izdajnicima i već čitav onaj arsenal naziva kojima prvo predsjednik a onda i svi njegovi suradnici označavaju bilo koga tko drugačije misli. To jednostavno ne ostavlja ni minimum prostora, bilo gdje i u bilo kakvim uvjetima za dijalog. Ovdje će proći, bojim se, još dugo vremena da se prvo vrati to povjerenje i da se zaista prihvati da postoje stvarne namjere a ne samo nekakva kupovina vremena, pravljenje neke atmosfere u kojoj će netko nekoga nadmudriti, prevariti. Jednostavno je Srpska napredna stranka, na čelu s predsjednikom, koji je na žalost diktirao od samog početka taj ton i takav način i komunikacije i ponašanja, iscrpla čini se rezerve povjerenja i rezerve mogućnosti da se sada samo pozivom na dijalog nešto riješi. Jer ovo je postala država isključivo predsjednikovih istomišljenika, a svi ostali se nazivaju neprijateljima države. Isključivo pritiskom s ove strane ona druga strana mora se prinuditi na određeni iole smišljen razgovor.

► **Međutim, i SNS i predsjednik do vladajuće pozicije došli su na izborima te govore kako i zbog toga ne može biti prijelazne vlade već se do nje može doći samo na izborima.**

To je naravno veliko pitanje o kojem će u zavisnosti od kuta promatranja ljudi u Srbiji imati različita mišljenja. Spadam u one koji ne vjeruju u tu tezu koju ste izgovorili jer izbori, da bi zaista bili osnova za vladanje i po Ustavu, na prvom mjestu moraju biti slobodni, fer i demokratski. Sigurno je kako mi ne možemo tvrditi i to bi bilo zaista šegačenje i s pravom i s državom ako bismo tvrdili da su izbori koji su se odvijali, naročito posljednjih nekoliko ciklusa u Srbiji, bili izbori u ustavnom smislu riječi. Mi smo vidjeli što je to i nije samo da je to nekakav naš dojam, sada je to i verificirano u izvještajima međunarodnih tijela. Podsjećam, izbori u prosincu bili su raspravljani i u Europskom parlamentu i u OEES-u i u svim međunarodnim tijelima i bili su označeni i tako oštrim kategorijama kao što su »apsolutna pljačka«. Da bi jedna vlast sebe mogla smatrati izabranom, osim u nekom čistom formalističkom smislu, oni moraju biti barem relativno fer i demokratski. Ovo što mi imamo je na žalost jedno duboko deformiran izborni proces s jednom sistematskom izbornom prijevarnom organizacijom. Mi smo vidjeli čitav taj dijapazon, od dovođenja ljudi iz drugih država, preko potpunog modificiranja popisa birača, pritiskanja ljudi na najrazličitije moguće načine da glasaju za jednu određenu političku opciju, pa sve do falsificiranja izbornih rezultata na najnižem nivou. Sve to je sada već uočeno i tko to ne vidi i ne prihvaća, njegova je stvar, može vjerovati u što god želi, ali pogotovo izbori u prosincu su

nam pokazali s čim mi zapravo imamo posla tako da se tu o izborima ne može govoriti.

► **Koje su osnovne stvari koje bi se trebale uraditi da bi sljedeći izbori bili fer i poštjeni i može li se to uraditi u kratkom roku?**

Jako je teško da se razumijemo. Kada smo davali prijedlog i kada smo o tome govorili na okruglom stolu s partnerima, bili smo svjesni dva zahtjeva. Kao prvo, da takva vlada nema predug mandat jer to onda gubi svoj smisao i onda nije prijelazna vlada nego postaje nešto drugo. S druge strane, također smo imali na umu do koje mjere je Srbija danas zapuštena i zarobljena država i koliko je tu posla potrebno obaviti i da ne smijemo tim ljudima na ple-

štenje njihove muke i teških životnih uvjeta za ucjenu prilikom izbornog procesa. To je minimum minimuma naravno, ali mislimo da se u tih nekih šest do maksimum devet mjeseci to može učiniti.

► **Na koga se računa i tko to treba uraditi? Ako govorimo da je zapuštena država, institucije ne rade, kako će institucije odjednom proraditi i raditi u skladu sa zakonom i potrebama društva?**

Neće one odjednom proraditi i nitko nije toliko naivan da misli da će se to dogoditi preko noći, ali postoji jedna stvar s institucijama koja se puno puta pokazala i ne samo u našem slučaju. Kao što ih možete zarobiti pogrešnom i zlonamjernom politikom koja nema za cilj u stvari da insti-

tucije funkcioniraju, tako ih možete i osloboditi uz političku ganituru i političku ideju koja želi da se to dogodi. U svim tim institucijama o kojima govorimo, od pravosuđa pa do izbornih komisija, i danas postoji značajan broj ljudi koji jako dobro znaju raditi svoj posao ako im osigurate uvjete da oni taj posao rade i ako se na čelu tih institucija nalaze ljudi koji će im omogućiti da taj posao rade kako treba. Ako se pak na čelu tih institucija nalaze partijski uposlenici, ljudi koji su isključivo tu da čuvaju partiju na vlasti i predsjednika **Aleksandra Vučića**, onda je nemoguće da rade; onda su oni korumpirani i rade ono što nije njihov posao. Tako da, iako se ništa neće dogoditi preko noći, promjena paradigme i omogućavanje institucijama da rade svoj posao u razmjerno kratkom razdoblju, na-

ravno uz procesuiranje onih koji su se ogriješili o zakon, oslobodit će to, tako da kažem zatočeništvo i vidjet ćete da će u drugačijem ambijentu u razmjerno skorom razdoblju institucije ponovo početi obavljati ono za šta su zapravo i namijenjene. To je kao kad izvadite tromb iz zagušenog krvnog suda i ponovo ta životna energija i krv počne kolati.

► **Govori se s jedne strane o tome da studentskom pokretu nedostaje političke artikulacije, a prisutno je i pitanje hoće li ProGlas postati neka nova politička snaga budući da se sadašnja oporba pokazuje slabom, razjedinjenom i nemoćnom.**

Što se *ProGlasa* tiče, mi smo u više navrata govorili da ambicije osnivača *ProGlasa* nisu političke. Na žalost, u Srbiji je izgleda veoma teško shvatiti da postoje ljudi koji imaju svoje stvarne karijere, koji su ostvareni u tim karijerama i kojima nije najveća životna želja postati ministar, predsjednik ili što god, jer društvo je jednostavno naviknuto na to da su to valjda neka najpoželjnija zanimanja oko kojih se ljudi glože kako bi ostvarivali materijalnu i svaku drugu korist. Ljudi u *ProGlasu* nisu zaista tog tipa i ako pogledate biografije osnivača *ProGlasa* vidjet ćete i zašto, tako da to svakako nije cilj kojem *ProGlas* teži. Zaista, ma

FOTO: BETA / Milan Obradović

ća za kratak rok staviti nemoguće zahtjeve. Ali ono što je minimum minimuma nije da mi dobijemo sada idealne fer izborne uvjete, jer je to nemoguće iz ove situacije, već minimalno fer uvjete. Na prvom mjestu je sređivanje biračkih popisa, jer nas je prosinac naročito naučio da je zastrašujuće do koje mjere su oni manipulirani. Drugo je djelotvorna zaštita izbornih prava, jer smo vidjeli da su postojeća tijela koja odlučuju o izbornom procesu također pod punom kontrolom partija i ne omogućuju djelotvornu zaštitu. Samo ću podsjetiti na ono što smo imali prilike vidjeti s falsificiranim potpisima birača prilikom kandidiranja izbornih lista. Mi do danas ništa od toga nismo utvrdili. Jedna od osnovnih stvari je istinito i objektivno informiranje uz, na žalost, ali sada smo u to potpuno sigurni, nužnu promjenu rukovodećih ljudi u medijskim javnim servisima. Očito da se uz postojeću rukovodeću garnituru to ne može osigurati jer je zloupotreba javnih servisa i funkcionarska kampanja kod nas postala pravilo a ne bi se smjela događati. I na kraju, od tih osnovnih stvari je sprječavanje manipulacija sustavom socijalne zaštite. Zastrašujući su podaci i o tome u kojoj mjeri su podaci socijalne zaštite korišteni od strane vladajućih garnitura za maltretiranje tih ljudi i kori-

kako to možda može naivno zvučati u ovakvome društvu, trudimo se da naš kredo i ugled koji imamo stavimo u funkciju društva i pokušamo, u nečemu što vidimo kao izuzetno opasan trenutak, pomoći svojim razmišljanjem, a ako je potrebno i svojim posredovanjem u rješavanju takve krize. To nas često, što je bilo vidljivo, dovodi u situaciju da nas obje strane ne dožive dobronamjerno i da nas jedni vide kao neke zavjerenike a drugi kao pretendente na prijestol. Ni jedno ni drugo nije točno. Zaista nam je na prvom mjestu nešto što je ovdje u potpunosti zaboravljeno i to je patriotizam, ali ne busanje u grudi i nacionalistički ispadi, nego zaista želja da se društvo kojemu pripadate i koje vam je nešto i pružilo i gdje ste se ostvarili, vratite to ako možete na najbolji mogući način.

► **Nisam tu mislila da Vi ili drugi iz *ProGlasa* imate takve pretenzije nego da ima ljudi koji kažu »nemamo za koga glasati« pa ne izlaze na izbore očekujući da se stvori neka nova politička snaga.**

Ja sam siguran, što se tiče nove političke snage, da će se ona stvoriti na neki način iz svega ovoga. Uvijek se stvaraju nove političke snage, samo su nekada povoljniji uvjeti, nekada manje povoljni. *ProGlas*, ako sam neće sudjelovati na taj način ne znači da neće pokušati podržati određene snage koje smatra zdravim. Mi to na izvjestan način i činimo organiziranjem i okupljanjem SOS organizacije. To su na prvom mjestu zdrave lokalne organizacije, jer smo prepoznali u njima jednu snagu koja do sada nije imala dovoljno artikulacije u društvu, nije imala dovoljno prostora, bila je u sjenci nekih tradicionalnih partija, a vidimo da je tu puno izuzetno talentiranih ljudi za politička zbivanja i sjajnih ideja među njima.

► **Koju ulogu u cijeloj ovoj zapuštenosti ima pravosuđe? Koje su glavne deformacije u pravosuđu, koji su najveći problemi?**

Može se sve prilično pojednostaviti i reći da je najveći problem u tome što pravosuđe također ne obavlja svoju osnovnu funkciju: da je nezavisno i da bude ono što bi trebalo biti, taj »društveni kirurg« koji odvaja zdravo od bolesnog tkiva. Ono to ne čini, ono je također, naročito dolaskom ove političke garniture na vlast, u potpunosti stavljeno u partijsku funkciju i smatram da je takvo stanje u pravosuđu među najodgovornijim činiteljima za ovo što nam se danas događa. Da smo imali pravosuđe koje je elementarno radilo svoj posao, da je svaki put kada se događalo ono što smo nazivali aferama, kada su bile ozbiljne sumnje na teška kaznena djela, procesuirali odgovorne, tenzije u društvu ne bi se ovako rasplamsale. To je vrlo jednostavna zakonomjernost u društvenim procesima, pravosuđe je tu da društvene konflikte kanalizira na društveno prihvatljiv način. Konflikti u društvu među kojima su i konflikti društvenih grupa, kriminal najviših državnih predstavnika na vlasti i drugih ljudi se u civiliziranim društvima rješavaju pred pravosuđem. Ako je taj kanal zatvoren, kao što je to kod nas u punoj mjeri zatvoren na žalost, onda društvo također traži način da riješi konflikt i ono ga poslije izvjesnog vremena pronađe. Ali ono gdje ga pronalazi je na žalost vraćanje na neke društvene modalitete koji

su bili karakteristični za manje civilizirane zajednice. To je onda anarhija, to je uzimanje pravde u svoje ruke, to je bijes koji se prelijeva na ulice i to je ono što je opasno i što je tempirana bomba u suvremenom srpskom društvu, jer nemate kanal kroz koji se takve stvari rješavaju.

► **Što se prvo treba uraditi kako bi pravosuđe pro-radilo?**

Mora od strane neke buduće nove političke grupacije biti zaista politički formuliran raskid s dosadašnjom paradigmom i vraćanje na izvorno demokratsku metodu podjele vlasti koju mi po Ustavu imamo. To mora doći i kao političko načelo nekoga koji bude obavljao zakonodavnu i izvršnu vlast u ovoj zemlji. Mora se utvrditi odgovornost nositelja pravosudnih funkcija koji su se ogriješili o svoj posao, mora se javno pretresti što je rađeno, što je spreječavano da se uradi i tko je odgovoran za to. Na kraju krajeva, mora se dozvoliti ljudima neokaljane biografije kojih u pravosuđu itekako ima, ljudima sposobnima da oni budu na tim čelnim funkcijama a ne ljudi koji su partijski pijuni i postavljeni isključivo po vjernosti određenoj političkoj opciji. To je također u principu ne tako komplicirana stvar. Djeluje jednostavno, ali s obzirom na našu dugu tradiciju korumpiranog društva, korupcije ne samo u smislu materijalne nadoknade već i u svakom drugom smislu, to će biti bolan proces ali je izvodljiv. Mora se uspostaviti odgovornost vrlo brzo i time poslati jasan signal da to više neće biti tolerirano u pravosuđu i moraju se dovesti ljudi sposobni i voljni da praktično prave gotovo novo pravosuđe, koje će biti zasnovano na principima koji već postoje ali koji nisu poštovani.

► **Kažete da nova politička grupacija treba uspostaviti taj novi sustav vrijednosti i omogućiti da institucije rade. A što ako većina glasača na nekim novim izborima opet izabere SNS i njihove partnere i ostane ista vladajuća politička grupacija?**

Ako na iole slobodnim i fer izborima većina glasača izabere ovu političku opciju koja je sada na vlasti, onda će to biti trajno volja naroda da ide u ovom pravcu u kojem ide. Ipak bih bio skloniji vjerovati da se to neće dogoditi u onom trenutku kada iole slobodne i fer izborne uvjete budemo imali.

► **Četiri romana ste napisali do sada. Pretposljednji roman *Rudnik*, kao i prvi roman *Deca zla* po kojemu je snimljena istoimena serija, su na slične teme: ratni zločini i njihovo zataškavanje. Što Vas vuče ovoj tematici?**

Mi smo na ovim prostorima jako dugo zataškavali zločine, ali nije ovo ništa novo; nisu 90-ih bili prvi ratovi ovdje. Tema romana *Rudnik* je najkraće rečeno moje razmišljanje o tome što raste iz zemlje u kojoj se toliko dugo pokopava i u koju se toliko toga trpa pod zemlju. I onda je iz toga nastala jedna priča, upravo iz te moje opsjednutosti prešutkivanjima, međusobnim laganjima, skrivanjima na ovim prostorima, koji nikada nisu sastavili jednu ili dvije generacije da jedni na druge noževe ili puške ne potegnu. Živim ovdje i to je meni uvijek, na žalost, jer smo to proživjeli, vječita inspiracija.

Od elektrotehnike do samostanske tišine

Odluku o redovničkom pozivu otac Mamić donio je tijekom druge godine studija elektrotehnike u Novom Sadu. Kao redovnik živio je i pustinjačkim životom, a od 2008. tri puta je biran za provincijala Hrvatske karmelske provincije. Među ostalim, inicirao je i pokretanje Prve katoličke osnovne škole u Zagrebu

Naš sugovornik u ovoj rubrici *Naši po svijetu* je doktor biblijskih znanosti, provincijal Hrvatske karmelske provincije i ravnatelj Prve katoličke osnovne škole u Zagrebu o. **Vinko Mamić**. A to su samo tri od njegovih titula i angažmana.

Rođen je 1963. u Novom Sadu. Završio je osnovnu školu u Petrovaradinu, a potom još dva razreda srednje škole u Novom Sadu. Zatim upisuje srednju elektrotehničku školu *Nikola Tesla* u Beogradu, smjer telekomunikacije, koju je završio 1981. Sljedeće godine upisuje elektrotehnički fakultet u Novom Sadu. No, elektrotehnika nije postala njegova profesija budući da je 1986. stupio u Red karmelićana i odmah potom

upisao studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Diplomirao je 1993. s temom »Lk 10, 42 u novijoj egzegezi« te je iste godine zaređen za svećenika.

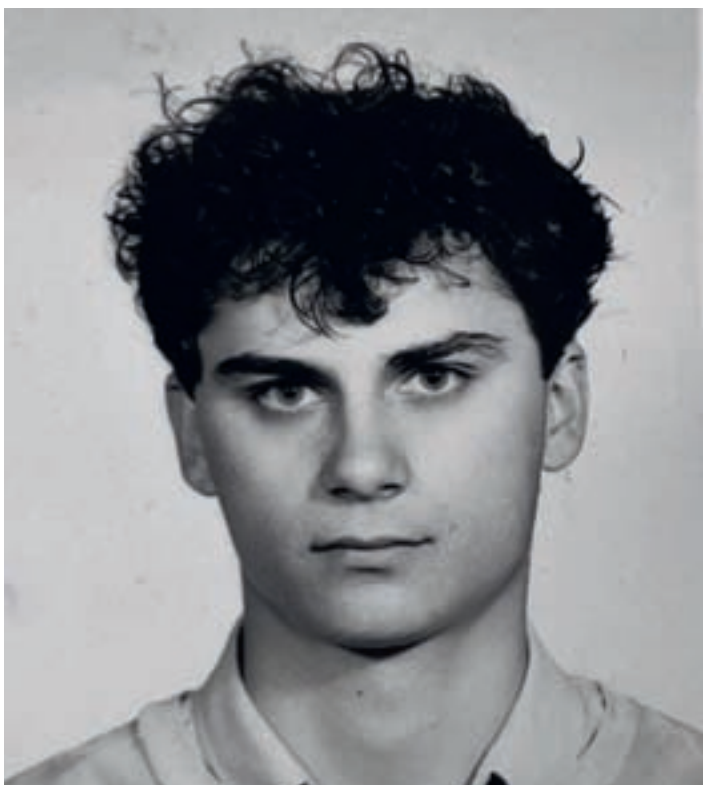
Odlazak u redovnike

Kako kaže, odluku o redovničkom pozivu donio je tijekom druge godine studija elektrotehnike.

»Prije toga nisam ozbiljno razmišljao o redovništvu ni svećeništvu, već se ta misao iznenada pojavila u mojoj nutrini, do te mjere da je i mene samog iznenadila. Budući da sam u to vrijeme svakodnevno i vrlo predano molio, prepustio sam se onome što mi je kroz molitvu dolazilo i počeo se najprije otvarati za jednu takvu misao, a potom se u meni razvila i želja za redovništvom. Prilikom odlaska u samostan, a bilo je to 1996., kada sam imao 23 godine, bio sam sasvim siguran da se neću vratiti. U skladu s time, podijelio sam sve svoje malo vlasništvo i odjavio prebivalište, ni ne pomišljajući na to da u samostanu netko drugi treba donijeti odluku o mojoj prikladnosti za redovnički život. Bio sam duboko uvjeren u ispravnost svog izbora i u autentičnost Božjeg poziva«, kaže o. Mamić.

Za karmelićanski red odlučio se »jer mu se njegova karizma doimala odgovorom na unutarnja nadahnuća«.

»Karmelićani su kontemplativno-aktivni red, što znači da u središtu njihova života stoji molitva, a osobito misaona molitva. Uz obvezni časoslov, u dnevnom redu karmelićana nalaze se još dva sata razmatranja, ujutro i navečer. Istodobno, karmelićani su vrlo aktivni u pastoralnom djelovanju, od angažmana na području duhovnog vodstva, duhovnih vježbi i duhovnih obnova, do rada u župama, školama, i sveučilištima. Također, karmelićani su Marijanski red; puni naziv reda glasi 'Braća Blažene Djevice Marije od Gore Karmela', što mi je tada bilo značajno, a i danas mi mnogo znači.«

Pustinjačka iskustva

Kao redovnik živio je i pustinjačkim životom. Jedno vrijeme proveo je na brdu Karmelu u Izraelu, u kolijevci karmelićanskoga reda, a potom i u karmelskoj pustinjskoj zajednici u Campiglioniima u Italiji.

»Boravak na brdu Karmelu bio je za mene snažno vjerničko i duhovno iskustvo. Vjerujem da je posjet Svetoj Zemlji želja svakog kršćanina, a za nas karmelićane brdo Karmel ima poseban značaj jer se upravo ondje oblikovala prva zajednica karmelićana. Na tom prostoru i danas djeluju naša braća karmelićani i sestre karmelićanke, koji skrbe o svetim mjestima, o vjernicima koji tamo žive te o hodočasnici. Tijekom boravka ondje učio sam hebrejski jezik, što mi je kasnije bilo od koristi pri studiju Svetog pisma na Papinskom biblijskom institutu u Rimu. Brdo Karmel i Sveta Zemlja ostavili su na mene dubok dojam te se nadam da ću ih ponovno moći posjetiti. Iskustvo pustinjačkog života u Campiglioniima, smještenima u brdima Toskane, bilo je iznimno obogaćujuće. Pustinja, sa svojom tišinom i osamom, omogućuje intenzivniji susret s Bogom i sa samim sobom. U početku sam živio u zajednici, cenobitskim načinom života, otprilike godinu dana, nakon čega sam nastavio svoj put u potpunoj samoći, anahoretski. Oba oblika pustinjačkog života predstavljaju dragocjene putove rasta u Božjoj prisutnosti, svaki na svoj način. Iskustva koja sam stekao u tom razdoblju ostavila su dubok trag na moj redovnički i svećenički život«, kaže o. Mamić.

Znanstveni i pedagoški rad

Mamić je i doktor biblijskih znanosti. Magistrirao je 2001. na Papinskom biblijskom institutu *Biblicum* u Rimu. Od 2002. do 2006. predavao je mariologiju na Papinskom fakultetu i Institutu za duhovnost *Teresianum* u Rimu. Godine 2008. izabran je za provincijala Hrvatske karmelske provincije, 2011. izabran po drugi put a potom još jednom 2023. godine. Godine 2011. izabran je za prvog predsjednika Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica. Doktorirao je 2011. iz biblijske teologije na Papinskom sveučilištu *Gregoriana*, s tezom »Matejev odgovor na problem ranokršćanskih misiona-

 Vinko s obitelji 1977.

ra: značenje i svrha prisposode o radnicima posljednjeg sata« (Mt 20, 1-16).

Od 2012. godine predaje pri katedri Novog zavjeta na Teološkom fakultetu i Papinskom institutu za duhovnost *Teresianum* u Rimu. U Hrvatskoj je dugogodišnji predavač na karmelskom institutu »Sustavni studij duhovnosti« u Zagrebu i na »Metropolijском pastoralnom institutu« u Rijeci. Idejni je inicijator i suradnik »Studija teologije posvećenog života« u Zagrebu, gdje je i predavač. Postulator je kauze za proglašenje blaženom službenice Božje **Marice Stanković**.

Katolička osnovna škola

Inicijator je i ravnatelj Prve katoličke osnovne škole u Zagrebu koja je osnovana 2013. godine. Kako o. Mamić navodi, danas škola uživa ugled i u Crkvi i u hrvatskoj školskoj javnosti:

»Kao provincijal Hrvatske karmelske provincije nastojao sam prepoznavati znakove vremena i na njih primjeren, u suglasju sa svojom subraćom i u skladu s onim što smo vjerovali da je Božji plan za nas, odgovoriti. Ono

što danas nazivamo katoličke škole i sveučilišta neka-
da su bile jedine škole i učilišta. Čak su i prve učitelj-
ske škole redovito osnivane od strane institucija i redova
Katoličke Crkve. Vremenom je država preuzela školstvo,
osobito nakon prosvjetiteljstva. Katoličke odgojne i obra-
zovne institucije su u nekim zemljama ukidane kroz odre-
đena razdoblja, ali su i ponovno osnivane. Tako je bilo i
na području današnje Hrvatske. Tijekom postojanja ove
obrazovne institucije uživale su veliki ugled. Vjerujemo
da smo osnutkom škole odgovorili na veliki izazov onog,
ali i današnjeg vremena, a uspjesi naših djelatnika i uče-
nika, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj i međunarod-
noj razini, svjedoče o kvaliteti njegovog rada».

Hrvatska karmelska provincija

Od 2008. do danas o. Mamić tri puta
je biran za provincijala Hrvatske kar-
melske provincije. Kako kaže, interes
za ulazak u tu karmelsku provinciju u
stalnom je porastu.

»Biti provincijal za mene znači biti
na raspolaganju subraći u Provinciji i
Redu, mjesnoj i općoj Crkvi, kao i svim
ljudima kojima me Bog šalje. Kao i sva-
ka druga preuzeta dužnost u Crkvi, to
znači služiti Bogu i ljudima na području
preuzete odgovornosti. Jedna od odgo-
vornosti provincijala je i rad na promoci-
ji duhovnih zvanja. Hvala Bogu, interes
za ulazak u našu Karmelsku provinciju
u stalnom je porastu. Prema službenim
statistikama Generalne kuće broj na-
ših redovnika u razdoblju od 2000. do
2024. povećao se više nego u bilo kojoj drugoj europskoj
karmelskoj provinciji. Radimo vrlo intenzivno i sustavno,
od prvih susreta s potencijalnim kandidatima do svečanih
redovničkih zavjeta. Nadamo se da će interes za pristu-
panje našoj provinciji i dalje rasti.«

Hrvatskoj karmelskoj provinciji pripadaju i somborski
karmelićani, osnovani 1904. godine. U Somboru je dje-
lovao i otac **Gerard Tomo Stantić** (rodnom iz Đurđina) za
kojega se vodi postupak proglašenja blaženim i svetim.

»Zajednica u Somboru najstarija je zajednica naše
Provincije. Trenutno radimo na obnovi dijelova samosta-
na i crkve, koji su u lošem građevinskom stanju. Tako-
đer, nastojimo proširiti kapacitet samostana jer imamo
sve više mladih koji pristižu u somborsku postulatoru, što
je prvi službeni korak u pristupanju Redu karmelićana.
Trenutno imamo 10 postulanata, upravo onoliko koliko
imamo i soba. Zbog toga, kao i zbog činjenice da je u tom
samostanu živio i djelovao sluga Božji o. **Gerard Stan-
tić**, ovaj samostan ima poseban značaj za našu Provin-
ciju. A proces za proglašenje blaženim i svetim našeg o.
Gerarda polako napreduje. U fazi smo izrade završnih
dokumenata nakon čega će sve biti predano Dikasteriju
za kauze svetaca. Nadamo se skorom i uspješnom zavr-
šetku cijelog procesa«, kaže o. Mamić.

Sjećanja na djetinjstvo

S o. Mamićem razgovarali smo i o njegovom djetinjstvu
i mladosti u Petrovaradinu i Novom Sadu.

»Sjećam se mnogih lijepih trenutaka koje sam proveo
najprije u Petrovaradinu, a potom, tijekom srednjošk-
skog obrazovanja i studija elektronike, i u Novom Sadu.
Odrastanje u multikulturalnom i multinacionalnom okru-
ženju bilo je iznimno obogaćujuće, osobito jer su se moji
vršnjaci u ranom razdoblju života osjećali društveno si-
gurni i zaštićeni. Politička previranja i ideološka pitanja
postala bi jasnija tek kasnije, u srednjoj školi i osobito
u vrijeme studentskih dana, kada sam već otišao u sa-

mostan. Stoga mogu reći da su moje uspomene iz tog
razdoblja pretežno pozitivne te da s radošću evociram
sjećanja na prijatelje iz tih dana. Iako se s nekim povre-
meno čujem, nažalost, prilike za susrete su rijetke.«

Dodaje i da, nažalost, nema stalne kontakte s nekim iz
Vojvodine, osim sa subračom iz karmleske somborske
zajednice. A od njegove obitelji u Petrovaradinu gotovo
da nitko nije ostao.

Na kraju razgovora upitali smo ga prati li događanja
među Hrvatima u Srbiji?

»Moram priznati da nemam detaljnijih saznanja o ak-
tivnostima Hrvata u Srbiji, ali iz onoga što mi je poznato,
čini mi se da ulažu značajne napore kako bi poboljšali
društveni i politički položaj hrvatske zajednice«, kaže on.

A Hrvatima u Srbiji poručuje da čuvaju svoj nacionalni
i vjerski identitet:

»Iskustvo pokazuje da su nacionalna i vjerska odred-
nica jednog naroda, osobito u nematičnoj zemlji, usko i
proporcionalno povezane. Gubitkom nacionalnog identi-
teta nerijetko se gubi i onaj religiozni. A sačuvati vjeru, to
bi trebao biti prioritet svakog ljudskog nastojanja u ovo-
me svijetu«.

D. B. P.

Linč u našem sokaku

Nagledali smo se ovih dana, a bogami i mjeseci, scena bezakonja u kojima razjareni građani razbijaju tuđu imovinu ili pak vježbaju preciznost gađanjem jajima glave lokalnih dužnosnika ili čelnika. Nagledali smo se i scena neselektivnog provođenja pravde gdje građani opravdano prosvjeduju dok pripadnici »snaga reda i mira« štite huligane s kapuljačama i likove s kriminalnim dosjeima. I upravo te dvije pojave, po načelu spojenih sudova, izazivaju reakciju i kontrareakciju s jedne i druge strane, i to u zatvorenoj posudi (državi) i prijeti da će, dosegne li točku ključanja, sve odjednom pući, a onda će nastavak pisati preživjeli.

Ako dobro znam, posljednji slučaj organiziranog otpora nekoj vlasti u Tavankutu se zbio još u vrijeme Drugog svjetskog rata kada su se mještani priključili partizanima i zajedno s njima borili se do oslobođenja. Prošlo je od tada osam desetljeća, čitav jedan ljudski vijek, a da Tavankučani, osim tihog gundanja i psovki u sebi, nisu iskazivali otvorene znake nezadovoljstva. A nije da nije bilo razloga za to. I kada je riječ o gubitcima posla zbog »privatizacije« malobrojnih poduzeća (*Medoprodukt*, *Peščara*, recimo), i kada je riječ o nicanju divljih deponija na njihovom tlu, i kada je riječ o eksploataciji pijeska i kamionskom uništavanju ono malo asfalta što u selu imaju.

Pa ipak, posljednji slučaj »organiziranog otpora«, zapravo otvorenog napada, zbio se u ponedjeljak, 17. ožujka, kada je dio građana na prosvjedu gađao jajima prostorije Mjesnog odbora Srpske napredne stranke (SNS). Takav vid iskazivanja nezadovoljstva, kada građani pravdu uzmu u svoje ruke, poznat je od davnina, a najpoznatiji je – valjda zbog svoje drastičnosti ili popularnosti koju mu je donijela filmska umjetnost – iz vremena Divljeg zapada pod imenom linč. Zavaljeni u fotelje, gledatelji su s užitkom gledali scene kada gomila svijeta krene na ranč osumnjičenog, porazbija mu i spali imovinu, da bi ga na koncu uhitila i po načelu prijekog suda objesila ga na

obližnje drvo, u prisustvu svećenika ili bez njega. Mi, nažalost, i to u neposrednoj blizini Gradske kuće, prisustvujemo prvom dijelu toga filma. Odvrnemo li taj film u ne tako davnju prošlost, sjetit ćemo se da smo gore scene gledali i u noći s 5. na 6. listopada 2000. kada je dio svjetilne demolirao prostorije Općinskog odbora Jugoslavenske ljevice, a još užasniji bili su prizori kada se, zbog proglašenja kosovske nezavisnosti, oveća grupa mladih i bijesnih ljudi u veljači 2007. uputila ka džamiji na Halaškom putu i bacala kamenje na nju, i to sve u prisustvu policije koja je bila dužna zaštititi vjerski objekt i integritet naših sugrađana islamske vjeroispovijesti. Ono što se u ponedjeljak dogodilo u Tavankutu na korak je do opisanih događaja u našoj novijoj povijesti, a možda na samo korak i pol u još nezabilježenoj...

Gradski odbor SNS-a s punim je pravom reagirao zbog ovog događaja, tražeći od policije da utvrdi tko su odgovorni za ovo djelo. Ali, GrO SNS-a otišao je i korak dalje: jasno precizirajući o kome je riječ, pokazao je zapravo da mu pomoć policije u tome nije ni potrebna.

»Ovakvi ispadi direktna su posljedica kreiranja atmosfere nasilja i zagovaranja podela u selu od strane opozicije, koji ne prezaju ni od čega očajnički pokušavajući da dođu na vlast«, stoji, među ostalim, u priopćenju GrO SNS-a. Riječ je, znači, o oporbi koja u svom očaju ne bira sredstva kako bi došla na vlast. Nije, dakle, riječ o bijesnim građanima ili pak vandalima nego se pojam vandalskog čina izravno lijepi na kompletnu oporbu bez svijesti o tomu da i sami ovakvim rječnikom dolijevaju ulje na vatru, odnosno »kreiraju atmosferu nasilja i zagovaraju podele u selu«. Ta čarobna riječ iz usta vlasti u javnosti od oporbe stvara državne neprijatelje, barbarske formacije koja, osim destrukcije, ništa drugo ne zna raditi, a još bi pri tomu nasiljem da zauzme vlast. Ta strašna riječ oporba ima za cilj odvratiti građane da ne gledaju oko sebe i ne primijete ono što vide nego samo pravolinijski, u smjeru ekrana, i slušaju što im se kaže »kako« da vide to što vide (posljedice nevidljivoga, ali zato jako čujnoga zvuka, recimo).

Ima, međutim, i jedna ohrabrujuća poruka u priopćenju GrO SNS-a, a koja se svodi na to da će naprednjaci na »njihovo« (oporbeno) destruktivno ponašanje odgovoriti »vrijednim radom, brigom o mještanima, rezultatima a time i boljim uvjetima za napredak Tavankuta«. Ako su pod vrijednim radom, brigom o mještanima i boljim uvjetima za napredak Tavankuta mislili na uvođenje vodovoda, a koje do danas nisu niti započeli, možda je ipak bolje da tako i nastave. I pričekaju da na njihovo mjesto dođe netko sposobniji. Pa bila to i strašna oporba.

Z. R.

Početak obnove katedrale svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici

U susret 800. obljetnice Srijemske biskupije

Plan je da potpuna obnova katedrale bude završena do proslave velikog jubileja, 800. obljetnice Srijemske biskupije, koja će se slaviti 2029. godine. U kompleks Domus Dimitrianum bit će smješteni prostori biskupske kurije, arhiva, riznice, knjižnica i drugi sadržaji

Na katedrali svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici započeli su sanacijski i rekonstrukcijski radovi. Nakon obijanja žbuke i podrezivanja zidova u radu sanacije velike štete od vlage i sprječavanja njenog daljnjeg širenja trenutno se radi na izmjeni dotrajalih instalacija i rasvjetnih tijela. U tijeku je izrada detaljnog elaborata obnove u koju će biti uključeni brojni stručnjaci, restauratori i povjesničari umjetnosti koji će dati svoje prijedloge za novo unutarnje rješenje katedrale prema novim liturgijskim propisima, odnosno standardima, koji su važni za život jedne biskupijske zajednice. Plan je da potpuna obnova katedrale bude završena do proslave velikog jubileja, 800. obljetnice Srijemske biskupije, koja će se slaviti 2029. godine. Tada je predviđen i blagoslov katedrale i oltara.

Za nove prilike i nove okolnosti

Kroz povijest je bilo nekoliko intervencija na katedrali. Posljednja ozbiljnija intervencija bila je 80-ih godina prošlog stoljeća. Osim u povodu obilježavanja značajne obljetnice, katedrala će zasjati novim sjajem u gradu u kojem je sada sjedište Srijemske biskupije, kako i priliči sjedištu biskupa. Srijemska biskupija od 2008. godine ima svog vlastitog biskupa mons. **Đuru Gašparovića**, koji je sada u mirovini, a od prošle godine dijecezanskim biskupom imenovan je mons. **Fabijan Svalina** koji je od 2021. godine vršio službu koadjutora s posebnim ovlastima.

»Iako je dekretom ili bulom sjedinjenja Srijemske biskupije bilo predviđeno da budu dvije katedrale, dva stolna kaplara i dva generalna vikara, nažalost, zbog nekih prilika, pogotovo ratnih, nije se moglo utvrditi da katedrala ovdje postoji u punom smislu te riječi. Tek je 80-ih godina prošlog stoljeća biskup **Ćiril Kos** župnu crkvu svetog Dimitrija uzdigao na stupanj konkatedrale. Malo je

neobično jer je to bilo sjedište biskupije i uvijek je trebala biti katedrala. Ali povijesne okolnosti bile su takve. Dekretom pape **Benedikta XVI.**, odnosno njegovom bulom, kada se biskupija ponovno osamostaljuje, župna crkva uzdiže se na dostojanstvo katedrale«, kaže srijemski biskup mons. Fabijan Svalina i dodaje: »Odvažili smo se prošle godine krenuti u obnovu i rekonstrukciju katedrale za nove prilike i nove okolnosti. Nažalost, zub vremena uzeo je velikog maha na ovom zdanju i bila je potrebna nužna rekonstrukcija kako bismo ovaj objekt sačuvali za buduće generacije koje će živjeti na ovim prostorima.

Ovo je tek početak. Pred nama su veliki ozbiljni radovi. Nakon fizičkog presijecanja temelja i vlage radimo i novu elektrifikaciju katedrale koja nažalost nije rađena više desetljeća, nego je samo na postojeću staru dodana nova«, kaže mons. Fabijan Svalina.

Bilo je nekoliko intervencija na katedrali kroz povijest. Rekonstrukcija i opremanje katedrale izvršena je 1900. godine. Tada je postavljen novi kip, nova slika sv. Dimitrija s kipom, novi oltari koji su i danas tu. Posljednja ozbiljnija intervencija bila je 80-ih godina za vrijeme župnika **Pavla Madžarevića** i u vrijeme župnika vlč. **Matanovića** 90-ih prošlog stoljeća. Tada je urađen novi bakarni krov.

Biskup Svalina zahvalio se onima koji su prepoznali važnost ovog objekta i institucije Srijemske biskupije: Gradu Srijemska Mitrovica, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske te brojnim prijateljima.

Domus Dimitrianum

Kompleks *Domus Dimitrianum* drugi je dio planiranih radova. To je projekt koji će se realizirati uz potporu Vlade Hrvatske, koja je prihvatila projekt *Domus Dimitrianum* kao projekt od strateškog značaja za Hrvate izvan Hrvatske i za što je izdvojeno 330.000 eura. Uz predviđenu obnovu župne kuće, koja bi trebala biti prenamijenjena za administrativno-upravnu jedinicu biskupije, u planu je dodavanje novih sadržaja u dvorišnom prostoru.

»Mi smo tom projektu dali radni naslov *Domus Dimitrianum*, aludirajući na svetog Dimitrija koji je krovna figura Srijemske Mitrovice i biskupije. U njemu će biti smješteni prostori biskupske kurije, arhiva, riznice, knjižnica, čitaonica te drugi čimbenici za rad biskupijske zajednice i nacionalnih zajednica, prvenstveno hrvatske koja je većinska, ali i mađarske, njemačke i drugih skupina. U prvom redu za pastoralne aktivnosti, ali i za sve druge aktivnosti gdje će se moći razvijati biskupijska zajednica koja će tu naći svoj prostor«, ističe biskup.

Kako navodi srijemski biskup, uz ovu materijalnu obnovu iznimno je važna i duhovna obnova i duhovno buđenje biskupije.

»Mi smo sada manjinska zajednica i želimo to malo stado očuvati, probuditi, okupljati, osnaživati i dati mu na neki način vjetar u leđa da bude ono što jeste. Za sve to potreban je određeni prostor gdje bi se to moglo odvijati. U tom kompleksu vidim jedan bujniji život ne samo mitrovačke zajednice, nego biskupijske zajednice u kojoj bi se okupljali, svjedočili svoju vjeru i nacionalnu pripadnost, ne samo Hrvati, nego i druge katoličke zajednice. Uvjeren sam da je to kotač zamašnjak koji bi pokrenuo tu cijelu priču i to se već primjećuje«, istaknuo je srijemski biskup.

Povijest biskupije

Srijemska biskupija jedna je od najstarijih u Srbiji. Svoje korijene vuče, ako govorimo o ranokršćanskom razdoblju, od svetih mučenika koji su godinama u Srijemu poznati, a Srijemska Mitrovica nosi ime po svetom Dimitriju. U jednom razdoblju povijesti Srijemska biskupija zamire, a nakon toga ponovno je uspostavljena papinskom bulom 1. veljače 1229. godine. Imala je svoje preokrete, uspone i padove, pogotovo za vrijeme Osmanskoga carstva kada su prostori biskupije bivali opustošeni i kada je katolika bilo jako malo. Nakon Karlovačkog mira, kada se nove prilike ponovno stvaraju, u Srijemsku biskupiju ponovno dolazi katoličko stanovništvo a župe oživaljavaju. U kanonskim vizitacijama iz tih vremena biskupi bilježe kako se okuplja katolička zajednica u Srijemskoj Mitrovici. Jednu islamsku bogomolju pretvorili su u katoličku crkvu. Spominje se da je bila široka četiri hvata, a isto toliko i duga te da je bila jedno vrijeme bez krova i da su je onda vjerojatno u kratkom vremenu ponovno pokrili i pretvorili u katoličku crkvu. Ona je bila u toj funkciju do kraja 1700-ih godina kada se donosi odluka da se gradi nova crkva. To je razdoblje kada dolazi do ponovnog sjedinjenja Srijemske s Đakovačkom biskupijom kada je došlo do personalne unije. Tako je bilo od 1773. do 2008. godine kada je bulom pape Benedikta XVI. Srijemska biskupija ponovno postala samostalna.

U razgovoru biskup mons. Fabijan Svalina ističe da je zanimljivo da od kada postoji Srijemska biskupija od 1229. godine (ako se izuzmu ranokršćanska razdoblja), nikada sjedište nije bilo u Srijemskoj Mitrovici. Sjedišta biskupa bila su u Zemunu, Banoštoru, Petrovaradinu i drugim mjestima. Prvi put nakon ponovnog osamostaljenja Srijemske biskupije Sveti Otac je odlučio da sjedište bude u Srijemskoj Mitrovici.

S. D.

Vedran Peić, sudionik studentskih prosvjeda iz Subotice

»Ako hoćemo bolje, mi moramo biti bolji«

Možemo promijeniti sistem, društvo, možemo promijeniti politiku, ali ako ne promijenimo sebe, onda nismo zaslužili ništa bolje. Ako hoćemo bolje, mi moramo biti bolji. A druga stvar, i to je jako važno – najveća borba počinje kada se sve ovo završi, jer najteže je biti konstantan i dosljedan ideji i promjeni za koju se zalažemo sve ovo vrijeme, ističe student Vedran Peić

Studentskim prosvjedima koji su počeli prije oko sto dana, tj. otprilike mjesec dana nakon pada nadstrešnice na željezničkoj stanici u Novom Sadu 1. studenoga, kada je život izgubilo 15 osoba, sudjeluje i naš sugrađanin **Vedran Peić**, student srpske književnosti i jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Uz brojne uloge i angažmane po kojima ga znaju naši čitatelji, poput onih u *Subotičkom oratoriju*, Večeri svetaca *Holywinu*, Književno-teatarskom kružoku HKC-a *Bunjevačko kolo*, u proteklm mjesecima »igra« svoju do sada možda najznačajniju ulogu u »predstavi« koja se zove »Studenti nas uče slobodi«.

Kada i kako je došlo do Vašeg uključenja u studentske prosvjede?

Mi studenti smo svi bili, barem na nekom mentalnom nivou, uključeni u cijelu priču prije samih blokada, pratili smo situaciju, a prvi fakultet koji je izašao održati 15 minuta šutnje bio je Fakultet dramskih umjetnosti u Beogradu. Nakon njih mahom su počele blokade fakulteta i čim je Filozofski fakultet u Novom Sadu, čiji sam ja student, ušao u blokadu, shvatio sam da trebam biti aktivan. Aktivno sam se uključio 16. prosinca kada je Ekonomski fakultet u Subotici ušao u blokadu, a ja sam prepoznao da se trebam boriti u svom rodnom gradu i najviše sam se posvetio subotičkim aktivnostima. Skoro 90 posto studenata je glede ovih prosvjeda ostalo u svojim matičnim fakultetima, a nekolicina nas izabrala je lokalno djelovanje. Među nama postoje radne grupe i svatko radi ono za što je najsposobniji. Ja sam primjerice najmanje sposoban za kreativnost (platna, transparenti), ali kao studentu književnosti mnogo mi je lakše komunicirati, razgovarati i slati poruke u ime studenata preko megafona. Tu su i studenti zaduženi za umrežavanje s drugim fakultetima, potom za logistiku prosvjeda, za medije, tehnikalije... Također, bio sam i u radnoj grupi za organizaciju prosvjeda, ali plenum je tijelo koje odlučuje o svemu.

Čiju ste sve podršku/pomoć imali u dosadašnjim prosvjedima u Subotici?

Subotički prosvjedi su počeli malo kasnije, vjerojatno zbog našeg mentaliteta koji ima neku vrstu sporog buđenja. Bilo je potrebno dosta vremena da Subotičani sami prepoznaju tu borbu, pa su tako prosvjedi u početku brojali između 100 i 300 ljudi, a sada ih bude između dvije i šest tisuća. Najveću podršku imamo od poljoprivrednika, odmah za njima su prosvjetni radnici, a tu je i cijela Advokatska komora Srbije. Također, cijela Subotička biskupija podržala je prosvjede, bila je i inicijativa 'dva dana molitve i posta' za studente i građane koji su bili na prosvjedu u Beogradu. Tu je i firma *Inspira* koja je maksimalno uključena i trudi se u vidu donacija pomoći glede svega što je potrebno. Ima mnogo ljudi koji su istupili ispred svog poziva i stali uz studente, ali ne i njihova obitelj ili cijela firma. Što se tiče policije, studenti ne prijavljuju nijedan skup, ali ona ih po zakonu mora osigurati. Moram reći da s policijom do sada nismo imali nikakvih problema i svoj su posao uradili najbolje što su mogli. Podrška iz dana u dan raste, ljudi sve više prepoznaju borbu, ali smatramo da se mora ući u veći štrajk da bismo je što prije završili. Evo u srijedu, 19. ožujka, bilo je točno 100 dana kako je Ekonomski fakultet u Subotici u blokadi.

Na jednoj objavi na svom FB profilu, za Suboticu ste napisali »grad s kičmom«. U jednom intervjuu za sebe ste rekli da ste »Subotičanin jedan kroz jedan«. Vjerujem da ste ponosni na svoj grad.

Često kažem da mi je drago što sam Subotičanin i svima kažem da je ovo najbolje moguće vrijeme da budem u Subotici i djelujem oдавде. Podrška i ljubav koju dobivamo od Subotičana u posljednjih nekoliko mjeseci je divna. Subotica je uvijek bila grad multikulturalnosti, interkulturalnosti, grad lijepih riječi, misli, gostoprimstva i mnogo toga što se ovdje smatra lijepim i što su pokušavali urušiti godinama unazad, mi se zalažemo da dušu Subotice nikada ne damo. Taj lokalpatriotizam je sada mnogo jak, vlada u svakom gradu i svaki student prepoznao je tu borbu u sebi. Subotica je u ovom momentu za mene možda i najdivniji grad.

Do sada su održana četiri velika prosvjeda u gradovima koji su ujedno i sveučilišni centri u Srbiji – Novom Sadu, Kragujevcu, Nišu i Beogradu. U kojima ste Vi sudjelovali i kako je izgledao sam taj put, tj. pješačenje do tih mjesta?

Bio sam u Novom Sadu na blokadi tri mosta i sad sam pješačio do Beograda. To pješačenje svi nazivaju jednom vrstom buđenja. Buđenja svijesti, buđenja ljubavi, buđenja poštovanja, buđenja zajedništva i sloge koji su davno zaboravljeni. Kada studenti prolaze u tim velikim kolonama, ljudi to prepoznaju, dočekaju ih, ponovno je popularno grliti se, smijati se, razgovarati, biti gostoprimljiv, popularno je biti čovjek. To su studenti vratili pješačenjem do svih tih gradova i svi su se pokazali kao dobri domaćini. Svi ti dođeci u gradovima kao i u manjim mjestima usput, bilo je jedno od najveličanstvenijih iskustava koje smo mogli proživjeti tijekom ovih prosvjeda. Vidio si da se u ljudima probudila, tj. vratila nada koja je kod mnogih bila dugo zakopana. U ovoj smo zemlji na ulicama više od 20 godina, mnogi su umorni od toga, mnogi u sebi gaje jedan defetizam jer su se puno puta razočarali. Ali ovo sada su malo drukčiji prosvjedi, ponovno se probudila nada. Sve te šetnje bile su s ciljem da se umreže jug i sjever i da se nađemo u sredini, što je bio Beograd 15. ožujka, kada smo shvatili koliko nas je zapravo.

Mnogi su iznenađeni inicijativom koja je potekla od generacija za koje su gotovi svi mislili da su uspavane, nezainteresirane za politička događanja u zemlji i da žive u nekom svom svijetu. Što vas je potaknulo, motiviralo da krenete u ovu, nazovimo je, misiju? Postoji li tu dijelom i utjecaj roditelja koji desetljećima unazad teškom mukom pokušavaju sebi i svojoj djeci osigurati pristojan i normalan život u ovoj zemlji?

Kao nekom tko radi s mladima ovo je pitanje na koje i ja želim u jednom momentu dobiti odgovor. I ja sam bio među onima koji su smatrali da među mladima vlada velika nezainteresiranost za cijelu društveno-političku situaciju u zemlji i svijetu. Ali ono što smo previdjeli to je brzina njihovog razmišljanja, brzina njihovog informiranja i brzina njihove zainteresiranosti jer oni su umreženi s cijelim svijetom, non-stop komuniciraju i evidentno je da su kroz to na neki način prepoznali borbu. Shvatili su da postoji ta jedna paralelna shema, jedan paralelni univerzum, što je javni servis, i da postoji drugi univerzum, što su društvene mreže. Prepoznali su otpor koji se prije svega dogodio na društvenim mrežama i shvatili su da je to njihova bitka. Nemam konkretan odgovor na ovo pitanje. Interesantno je kako se sve to

događa i koliko mladi za koje smo mislili da su nezainteresirani sada mijenjaju svijet. Vjerojatno su vidjeli i po svojim kao i roditeljima svojih prijatelja koliko im se sve nakupilo. Svih ovih godina dolaze umorni s posla, umorni od cijele situacije, od života, a mladi su mogli birati hoće li se zatvoriti u svoje sobe i šutjeti ili će uraditi ono što mogu, i uradili su. Mislim da ćemo se svi vratiti na jedno tvorničko podešavanje i to zahvaljujući omladini.

Što je zapravo cilj/misija studenata, osim ispunjenja svima poznata četiri zahtjeva?

Promjena sebe je jako važna u svemu ovome. Možemo promijeniti sistem, društvo, možemo promijeniti politiku, ali ako ne promijenimo sebe, onda nismo zaslužili ništa bolje. Ako hoćemo bolje, mi moramo biti bolji. A druga stvar, i to je jako važno – najveća borba počinje kada se sve ovo završi, jer najteže je biti konstantan i dosljedan ideji i promjeni za koju se zalažemo sve ovo vrijeme. Primjerice, ako smo krenuli od malih stvari da bacamo smeće u kantu, to ćemo raditi i nakon ovoga. Ako smo se založili za to da širimo pozitivu i da se borimo za neke normalne vrijednosti, onda to moramo raditi i dalje. Uz to, želimo oslobođene javne servise, da institucije funkcioniraju normalno, da narod vrati povjerenje u svoj kolektivni

duh, da država odnosno političari rade za narod, a ne narod za njih.

Koliko je realno da budu i ispunjeni ti zahtjevi, pogotovo onaj koji se odnosi na dostavljanje kompletne dokumentacije vezano za rekonstrukciju željezničke stanice u Novom Sadu?

Neće biti ispunjeni ti zahtjevi, to je sigurno i mi sad tražimo neko drugo rješenje. Vlast to neće ispuniti jer bi to bio potpuni kolaps za njih, a to su i dokazali u ovih posljednjih četiri mjeseca. U svakom slučaju traži se neko rješenje, postoje neke ideje, ali o tom-potom.

Iza nas je studentski prosvjed u Beogradu »15. za 15«, za koji se smatra da je najveći skup u novijoj političkoj i društvenoj povijesti Srbije. Kakvi su Vaši dojmovi s njega?

Bilo je fantastično biti među toliko ljudi koji su se okupili oko istih ciljeva. Ono što je jako važno jeste da smo shvatili koliko nas je, shvatili smo da imamo veliku snagu i da što prije trebamo krenuti u radikalnije mjere kako bismo završili ovu priču. To je prosvjed koji nikada nije obilježen kao posljednji prosvjed, studenti su rekli da je to samo još jedno okupljanje, koje ima za cilj da se međusobno povežemo, da se iznesu neke ideje i da shvatimo da moramo i možemo zajedno. Važno je da studenti ostanu dosljedni mirnim prosvjedima, jer iako je bilo problema, iako je bilo pokušaja nasilja u Beogradu, studenti su postupili pametno, jer čim se dogodilo prvo nasilje, odmah su završili prosvjed. Mi smo tu bitku pobijedili, a pobijedit ćemo i rat. I kraj će biti kada mi kažemo. Sada se fokusiramo na rješenje koje će biti vezano za zborove ili ekspertnu Vladu ili nešto treće, to je sada glavna tema i nešto oko čega se vodi polemika.

Jeste li u slučaju raspisivanja izbora razmišljali o osnivanju neke vrste omladinske organizacije koja bi sudjelovala na tim izborima?

Natuknuli smo to među nama, ali studentsko tijelo je jako veliko, svaki grad ima svoje plenum, potrebno je mnogo vremena da se svi umrežimo oko te ideje zato što smo fokusirani na sam izlazak iz političke krize. U momentu kada se toliko stvari događa jako je teško dati odgovor na to pitanje. Jesmo razmišljali o tome da se napravi određena forma od samih profesora i studenata, ali koliko će to biti realno, što će se dogoditi s tim, u ovom momentu ne znam. Ljudi vjeruju u to, mnogi me pitaju, mnogi misle da bi to bilo pravo rješenje jer smo očigledno zadobili veliko povjerenje velikog broja ljudi u Srbiji a i šire. Tko zna, vidjet ćemo, bit će kako plenum kaže.

Među nekim građanima postoji strah da će doći do zasićenja prosvjeda. Ima li toga i među studentima?

Naravno, postoji određena doza umora, postoji zasićenje, nije malo biti preko sto dana u ovoj priči i zato se sada događaju radikalne mjere. Radikalizacija, blokiranje institucija, imali smo blokadu RTS-a i RTV-a, događa se mnogo toga, možda će biti još šetnji, skupova, ali će to biti sekundarna stvar. Primarno je da sada udarimo u fundus i da oslobodimo ono što je odavno zatrovano i zatvoreno, počevši od mnogih javnih poduzeća, važnih institucija kao što je Više javno tužiteljstvo koje je jedno od najbitnijih. Velika je to borba, do nekog zasićenja je moralo doći jer smo se prije svega borili mirnim putem, ali u Beogradu smo skupili snagu i idemo do kraja.

Mnogi naši čitatelji znaju Vas kao nekadašnjeg dugogodišnjeg animatora u *Subotičkom oratoriju*, godinama ste sudjelovali i kao glumac i kao organizator Večeri svetaca *Holywina*, a istaknuli ste se i u glavnim ulogama u predstavama i nastupima Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo*. Kako se prisjećate tih godina i uloga?

To su sve divne uspomene i nešto što je bitno oblikovalo prije svega moj umjetnički sentiment. Zahvalan sam za sve moguće prilike da pokažem svoje vještine i talente. U *Subotičkom oratoriju* i dalje djelujem, jedino sam sada spriječen. Sve mi je to dalo i poticaj i to su stvari za koje se i mi borimo – za umjetnost, kulturu, za čovjeka. Tu su i teme koje su se obrađivale u predstavama, konkretno u KTK-u, gdje je baš bio čovjek u vremenu kakvo jeste sada i kakvo je uvijek bilo oko njega. A to vrijeme podrazumijevalo je da je čovjek na rubu egzistencije. Sve te glumačke i vještine govora koje sam tamo stekao sada dobro dođu, osobito kada sam za megafonom i studenti su to prepoznali.

I. Petrekanić Sič

155 godina od pokretanja *Bunjevačkih i šokačkih novina*

Bachiensiana – digitalna knjižnica

U povodu blagdana Svetog Josipa, 19. ožujka, i 155. obljetnice izlaska iz tiska prvog broja *Bunjevačkih i šokačkih novina* urednika i izdavača biskupa **Ivana Antunovića** oformljena je i pokrenuta digitalna knjižnica Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice pod nazivom *Bachiensiana*.

Zavičajna građa

Građa koju ova knjižnica prikuplja zavičajnog je karaktera, vezana uz bačke Hrvate te Katoličku Crkvu, kako u vojvođanskom tako i u mađarskom dijelu Bačke. Knjižnici se može pristupiti s mrežne stranice KD-a: <https://kdias.org>.

»Među početnih 30.000 digitaliziranih stranica mogu se pronaći pet rukopisa biskupa Ivana Antunovića, od novina *Bunjevačke i šokačke novine* i *Bunjevačka i šokačka vila* te još 125 knjiga. Sva tiskana djela potpuno su tekstualno pretraživa. Za sljedeću fazu već je pripremljeno dodatnih 40.000 stranica. Prikupili smo sva djela biskupa Ivana Antunovića, sva izdanja Katoličkog društva *Ivan Antunović* i brojne druge naslove, s namjerom da *Bachiensiana* bude sveobuhvatna zavičajna knjižnica Hrvata u Bačkoj«, kaže predsjednik KD-a *Ivan Antunović* vlač. **Jošip Štefković**.

Antunovićeva ideja se nastavlja

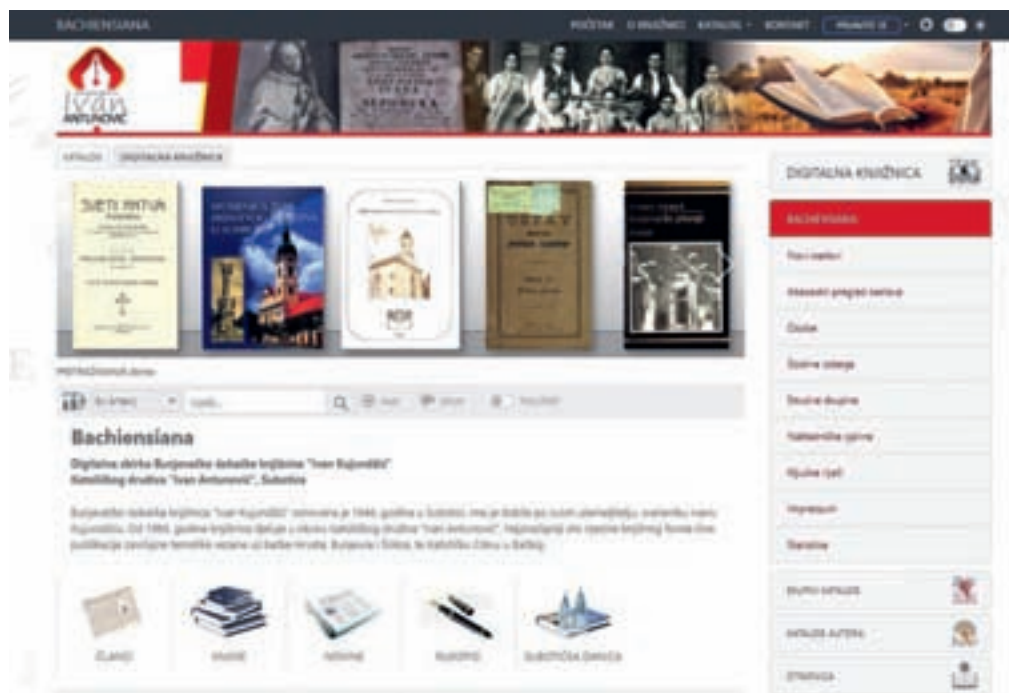
Prvi broj *Bunjevačkih i šokačkih novina* objavljen je 19. ožujka 1870. godine. Pokretanjem tih novina, kako smatraju povjesničari, ujedno je započeo i nacionalni preporod podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca).

»Osim mogućnosti koje su se pružile Zakonom o narodnostima iz 1868., veliki poticaj izdavanju ovih novina bila je i nasilna kulturna asimilacija Bunjevaca i Šokaca, kako u crkvi tako i u školi, od strane mađarskih asimilacionističkih krugova«, navodi vlač. Štefković.

Kako pojašnjava, novine su brzo došle na udar mađarskih nacionalističkih kru-

gova »koji su bačke Hrvate, Bunjevce i Šokce, smatrale indogenim narodom, lišenim svake potrebe i prava za političkim opredjeljenjem i angažmanom«.

»Tako je mađarska Vlada tražila od kalačkog nadbiskupa da zabrani *Novine*, što je pored velikih troškova izda-

vanja, malog broja čitatelja i suradnika, bio dovoljan razlog koji je doveo do gašenja lista u prosincu 1872. godine. Nakon toga Antunović je nastavio izdavati novi list, koji je do tada bio kulturni prilog ovim novinama a nosio je naslov *Bunjevačka i šokačka vila*. Taj se list pojavio 1871. a izlazio je do 1876. godine«, kaže vlač. Štefković.

Najznačajniji suradnici *Novina* bili su **Blaž Modrošić**, **Ambrozije Šarčević**, **Stipan Krunoslav Grgić** i **Stipan Vujević**.

»Unatoč 155 godina dugoj borbi oko pronalaženja suradnika i čitatelja, informiranje na hrvatskom jeziku u Bačkoj se nastavlja. Uspjeh je očigledan. Bački Hrvati danas dokazuju kako ih se nipošto ne smije smatrati indogenom narodnom skupinom. Bački Hrvati danas znaju artikulirati svoje političke, prosvjetne i kulturne ciljeve i za njih se boriti. Luč koju je u svoje vrijeme razbuktao Ivan Antunović nije ugasla već svijetli onima koji su budni, a vjerujem da će gorjeti dovoljno dugo dok se i oni uspavani ne probude iz svoga dubokoga sna«, kaže vlač. Štefković.

D. B. P.

Poljoprivreda u korak s propisima i ugovornim obvezama (II. dio)

Redovita analiza zemljišta za siguran profit

Intenzivno iskorištavanje zemljišta, povećani prinosi, veće potrebe za hranom, suvremena mehanizacija, uvođenje sustava navodnjavanja, nametat će sve veću potrebu poznavanja plodnosti zemljišta i pravilne uporabe mineralnih gnojiva kako bi se izbjegla njegova degradacija

Foto: Agencija za razvoj poljoprivrede i ruralnog razvoja, Zagreb

Praćenje i pravilno upravljanje plodnošću zemljišta ključno je za održivu i produktivnu poljoprivrednu proizvodnju, pogotovo u uvjetima intenzivnog korištenja zemljišta kakvo je prisutno danas. Rast prinosa, sve veće potrebe za hranom, primjena novih tehnologija poput sustava navodnjavanja i korištenje moderne mehanizacije, pred poljoprivrednike postavljaju brojne izazove. U tekstu koji slijedi nastavljamo razgovor s ravnateljem Poljoprivredne savjetodavne i stručne službe Subotica **Damirom Vargom**, službom koja analizira stanje zemljišta na području Subotice, ističući važnost redovite kontrole plodnosti i pravilne uporabe organskih i mineralnih gnojiva.

Moderna poljoprivreda, moderni izazovi

Intenzivno iskorištavanje zemljišta, povećani prinosi, veće potrebe za hranom, suvremena mehanizacija, uvođenje sustava navodnjavanja, nametat će sve veću potrebu poznavanja plodnosti zemljišta i pravilne uporabe mineralnih gnojiva kako bi se izbjegla njegova degradacija. Puno se priča o navodnjavanju, kako kaže naš sugovornik, ali navodnjavanje bez organskog gnojiva ne smije se raditi jer se time narušava struktura zemljišta.

»Takvo zemljište poslije određenog broja godina postaje neplodno, a povijesni primjer nam je zemljište između Tigrisa i Eufrata. Nekadašnja kolijevka civilizacije s najplod-

nijim zemljištem intenzivnim se navodnjavanjem i ispiranjem zemljišta pretvorila u pustinju, a pored toga imamo još i globalne klimatske promjene. To sve govori u prilog tome kako je poljoprivredna proizvodnja jedna kompleksna djelatnost i postavlja velike izazove pred suvremenog poljoprivrednog proizvođača. Predviđa se kako će u budućnosti poljoprivrednici provoditi manje vremena na parcelama, a više s papirologijom i evidencijom svih radnih procesa. Postoje sada dronovi koji vrlo brzo obavljaju razne poslove, jednog dana proizvođač neće morati ni biti fizički prisutan na parceli, nego će strojevi raditi umjesto njega. S druge strane, evidencija će se zasigurno sve više usložnjavati, pogotovo kada znamo kako hrana mora biti i zdravstveno sigurna. O zdravstvenoj sigurnosti hrane mnogo se diskutira u posljednje vrijeme, ne može se u proizvodnji tretirati bilo čime, ne može se rabiti bilo koje gnojivo. Fosforna gnojiva, kao nešto što se rabi u poljoprivredi, u prekomjernoj količini mogu biti kontaminanti zemljišta teškim metalima. Sirovine od kojih se proizvode, same po sebi sadrže kadmij, krom, olovo i nikl i takvi elementi mogu lako dospjeti u lanac ishrane prekomjernom uporabom«, ističe Varga.

Naglašava kako je sve ovo ispričao da bi se shvatilo kako poljoprivredna proizvodnja nije samo otići na parcelu i sipati iz vreće određenu količinu umjetnog gnojiva i završiti time posao. Skreće pažnju na važnost analiza kako bi se vidjelo koliko gnojiva treba te na taj način stabilizirati prinose i ostvariti odgovarajuće uštede u mineralnim gnojivima.

»Poljoprivredna proizvodnja danas je skupa, suočeni smo s takvim cijenama inputa s kojima proizvođaču ostaje sve manje zarade. Sve što izađe na tržište od poljoprivrednih proizvoda podređeno je odgovarajućim analizama. Postoje situacije gdje su vraćeni proizvodi zbog neadekvatne uporabe pesticida. Poljoprivrednik treba iskoristiti maksimalno stručnu pomoć ukoliko mu se nudi. Činjenica je kako analiza zemljišta predstavlja određeni trošak za proizvođače, ali godinama unazad su imali priliku to besplatno raditi jer je država to financirala, problem je samo što su se mnogi oglašili na to«, rekao je Varga.

Stanje zemljišta u subotičkom ataru

Kako naš sugovornika naglašava, što se tiče kontrole plodnosti zemljišta, osnovna kontrola obuhvaća ispitivanje pH vrijednosti, ispitivanje sadržine kalcijeva karbonata, ispitivanje sadržine humusa, fosfora i kalija. Što se tiče pH vrijednosti zemljišta i sadržine kalcijeva karbonata, to su svojstva koja se teško mijenjaju na duži period.

»Ona su nastala u procesu pedogeneze koji je ovisan od klimatskih uvjeta, a Subotica je oduvijek bila aridno područje, s manjkom padalina nije došlo do ispiranja kalcija. Dakle, imamo povećanu sadržinu karbonata u zemljištu, a karbonati izravno utječu na pH vrijednost zemljišta, tj. na njegovu kiselost, tako da su naša zemljišta slabo alkalne reakcije. Što se tiče humusa, i on je u nekoj vezi s klimatskim prilikama jer je poznato ukoliko

se zemljište više koristi, ukoliko ima više kiše, manja je sadržina humusa. U humidnijim područjima formiraju se kisele frakcije humusa koje sadrže fulvo kiseline, dok je kod nas karakteristično da u sustav humusa ulaze huminske kiseline koje su nešto alkalnije. Humus je izuzetno važan jer utječe na formiranje agregata zemljišta, tj. izravno na strukturu zemljišta i na vodni, zračni i toplotni režim zemljišta. Zemljište mora imati svoju poroznost, ono mora imati kisik, jer korijen koristi kisik. Poroznost je važna, jer se na taj način infiltriraju vode od padalina u zemljište i upravo iz tog razloga mora se voditi računa o sadržini organske tvari u zemljištu. Tako se sprječava narušavanje strukture zemljišta navodnjavanjem i intenzivnom obradom. Bez stajnjaka nema navodnjavanja, stoga se usporedo mora razvijati stočarstvo«, rekao je Varga.

Kaže, ako bi se nastavio trend navodnjavanja bez dodavanja organske materije u zemljište, za nekoliko desetljeća nepovratno bismo uništili plodnu crnicu pretvarajući je u pustinju. Što se tiče fosfora i kalija, to je u izravnoj ovisnosti od matičnog supstrata gdje je formirano zemljište. Poznato je kako je zemljište u Subotici lakšeg mehaničkog sastava, sadrži manje gline, samim tim i manje kalija za razliku od ritških zemljišta u Banatu koja su glinovita i sadrže daleko više kalija.

»O tome treba voditi računa prilikom dodavanja umjetnog gnojiva. Biljke poput žitarica iz zemljišta više iznose fosfor, dok je uljaricama potreban kalij, ali ga manje iznose jer je manji žetveni indeks. Zato se rade analize zemljišta i na bazi planiranih kultura poljoprivrednici dobijaju odgovarajuće preporuke za gnojidbu zemljišta. Dovoljno je u ciklusu od četiri godine kada se rotiraju kulture da ispoštuju tu preporuku za najoptimalnije rezultate prinosa i kako bi se na zemlji održala plodnost. Cilj ovih analiza jest dovesti zemljišta u optimalno stanje. U slučaju neke krize, poput izbijanja vojnih sukoba u Ukrajini, zbog kojih su cijene mineralnih gnojiva izuzetno porasle, svi smo mi provodili uštede u gnojidbi. Ali, kada posjedujete zemljište u optimalnom stanju, te uštede nisu rezultirale drastičnim smanjenjem prinosa. Na lošem zemljištu, ako ne obavljate adekvatnu gnojidbu, dolazi do drastičnog smanjenja prinosa, samim tim i prihoda. To je suština svega i oko toga se vrti sve. Za sve bliže informacije možete posjetiti web stranicu Poljoprivredne stručne i savjetodavne službe Subotica pod dijelom *Projekti*, tiskana je brošura gdje poljoprivrednici mogu dobiti više informacija o tome što je analizirano, što sve utječe na zemljište. Na tim linkovima možete naći sve rezultate ove akcije kontrole plodnosti zemljišta kako bi se stekao pregled stanja koji odgovara onome što smo radili ranijih godina. Oranična zemljišta na području Subotice u 80 % slučajeva dobro su opskrbljena fosforom i kalijem, neka čak i prekomjerno, dakle ima mogućnosti za uštede. Prinosi ne ovise samo o gnojidbi; poljoprivredna proizvodnja je kompleksna, odvija se pod vedrim nebom, ovisi od mnogo faktora. Kao i u svim ekonomskim djelatnostima, sve mora biti podložno optimalnoj primjeni novčanih sredstava kako bi se izvukao neki profit iz djelatnosti kojom se bavimo«, zaključio je Damir Varga.

Ivan Ušumović

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Gradska uprava
Tajništvo za gospodarstvo,
lokalni ekonomski razvitak i turizam

O B A V I J E S T

**Grad Subotica i Nacionalna služba za zapošljavanje, Podružnica Subotica,
dana 21. 3. 2025. godine raspisuju
JAVNI NATJEČAJ ZA ORGANIZIRANJE PROVEDBE JAVNIH RADOVA NA KOJIMA SE
ANGAŽIRAJU NEZAPOSLENE OSOBE U 2025. GODINI**

Tekst javnog natječaja i popratna dokumentacija objavljeni su na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odsjek Natječaji i oglasi i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica www.nsz.gov.rs, odsjek Natječaji.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članaka 89. i 92. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKIH PROJEKATA

za izgradnju 4 turistička objekta katnosti P+1+Pk+K na katastarskoj parceli broj 11043 katastarska općina Palić
i za izgradnju ugostiteljsko-turističkog objekta katnosti P+1+Pk+K na katastarskoj parceli broj 11044 katastarska općina Palić

(naručilac projekta – Aleksić Nenad, Kelebija i Mrkić Đorđe, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkim projektima od 28. ožujka do 3. travnja 2025. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »PORT«, d.o.o. Bačka Topola.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 28. ožujka do 3. travnja 2025. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

GRAD SUBOTICA
Tajništvo za gospodarstvo,
lokalni ekonomski razvitak i turizam

O B A V I J E S T

**Grad Subotica dana 21. 3. 2025. godine raspisuje JAVNI NATJEČAJ za financiranje projekata u području
ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi u 2025.
godini na području Grada Subotice.**

Tekst natječaja i prateća dokumentacija, obrazac prijave, uputa za popunjavanje prijave, kao i Pravilnik koji regulira predmetnu materiju objavljen je na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaji i oglasi i portalu e-Uprava, www.euprava.gov.rs.

Mala matica i druge potpore

MONOŠTOR – Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Marinko Katić** s predsjednicom Odbora HNV-a za obrazovanje **Natašom Francuz** sastao se prošloga tjedna s predstavnicima KUDH-a **Bodrog** iz Monoštora, predsjednikom **Anitom Đipanov Marijanović** i dopredsjednikom **Davorom Francuzom**.

Kako je HNV objavio, razgovaralo se o aktualnim temama, raspodjeli sredstava HNV-a, o radu monoštorske udruge Hrvata. Također, cilj sastanka bio je i početak radova na »maloj matici« koja je dio projekta »Sagradi mlin gdje je voda«, a definirano je konačno idejno rješenje za monoštorsku maticu. Katić je predočio i plan HNV-a za 2025. godinu koji će, kako se navodi, u velikoj mjeri osjetiti i sam Monoštor, poput socijalnog programa, poljoprivrede, pomoći udrugama.

Hrvatska riječ i ZKVH na novosadskom Sajmu knjiga

NOVI SAD – NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstaviti će svoja izdanja danas (petak, 21. ožujka) na 31. Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu. Predstavljanja će biti održana na sajamskoj pozornici u Hali 1, a pod pokroviteljstvom resornih pokrajinskih tajništava.

NIU *Hrvatska riječ* će od 13 sati predstaviti dva naslova: knjigu priča za djecu *Djetinjstvo koje ne poznaješ Ruže Siladev* i zbirku pjesama *U grlu jato tica stoji Nele Skenderović*. Zavod će se od 14 sati predstaviti s programom *Matoš kao nadahnuće* odnosno knjigama o **Antunu Gustavu Matošu** koje je ZKVH tiskao samostalno ili u sunakladi s drugim nakladnicima.

31. Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu održava se od 18. do 24. ožujka. Posjetitelje očekuju premijerna izdanja, brojne promocije i značajni popusti. Na štandovima pokrajinskih tajništava za kulturu i obrazovanje bit će predstavljeno i nakladništvo na jezicima manjina u AP Vojvodini.

U istom terminu održava se 29. međunarodna izložba umjetnosti *Art expo*. Ulaz na sajam se ne naplaćuje.

Virtualna pasionska izložba

ZAGREB – U susret blagdanu Uskrsa, Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti predstavila je virtualnu izložbu »Slike Muke i Uskrsnuća u Strossmayerovoj galeriji«. Izložba prikazuje odabrane slike Isusove Muke i Uskrsnuća koje su dio bogatog zbirnog fonda Strossmayerove galerije čiji je stalni postav nedostupan zbog cjelovite obnove palače HAZU oštećene u potresima 2020. Izložba se može pogledati na internetskoj stranici Galerije <https://sgallery.hazu.hr>. Povijest europskog umjetničkog stvaralaštva umnogome je određena likovnim djelima kršćanske tematike, koja su često i odlučujuće utjecala na formiranje općih obrazaca slikovnih predodžbi zapadne civilizacije. U tom kolektivnom imaginariju zapadne kulture posebno istaknuto mjesto zauzimaju slike Kristove Muke i Uskrsnuća. Isusova smrt na križu te događaji koji su tomu neposredno prethodili i/ili se zbili neposredno poslije tema su mnogobrojnih umjetničkih djela u zbirnome fondu Strossmayerove galerije starih majstora HAZU-a kojima se ovdje predstavlja raznolikost uskrsnog ciklusa i složenost procesa ikonografskoga oblikovanja pojedinih događaja i njihova kasnijega obogaćivanja u europskom slikarstvu od 14. do 18. stoljeća.

Međunarodno natjecanje tamburaša održano u Požegi

Od klasike do folklora

Sudjelovalo je 72 soliste i tri komorna sastava iz Hrvatske, Srbije i BiH. Nagradama se mogu pohvaliti i učenici muzičkih škola iz Subotice i Sombora

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice bila je domaćin 11. Međunarodnog natjecanja tamburaša koje je ove godine održano 15. i 16. ožujka u Požegi u Hrvatskoj. Na ovome natjecanju sudjelovalo je 17 glazbenih škola iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine, te kao domaćini i organizatori HGU *Festival bunjevački pisama*.

Po riječima prof. **Mire Temunović** iz HGU *Festival bunjevački pisama* na ovogodišnjem natjecanju sudjelovalo je 72 soliste i tri komorna sastava, a sudjelovali su učenici iz glazbenih škola iz Samobora, Požege, Slavonskog Broda, Virovitice, Karlovca, Siska, Križevaca, Slatine, Vukovara, Valpova, Đakova, Zagreba, Pakraca, Velike Gorice, Osijeka te iz Banja Luke, Sombora i Subotice. Mladi tamburaši mogu se pohvaliti brojnim nagradama, a među nagrađenima bili su i učenici Muzičke škole Subotica i Muzičke škole *Petar Konjović* iz Sombora.

Nagrađeni učenici

Nagrađeni učenici iz Sombora i Subotice su:

U klasi prof. **Marine Kovač**

Anja Katačić – I. nagrada, srebrna medalja

Vanja Zetović – II. nagrada (u klasičnoj kategoriji)
– I. nagrada, zlatna medalja
(u folklornoj kategoriji)

Sara Forgić – II. nagrada

Eva Kusturin – I. nagrada, zlatna medalja

– I/2. nagrada, srebrna medalja

klavirska pratnja prof. **Ružica Pavlović**

U klasi prof. **Marka Jovanovića**

Maša Popović – II. nagrada

klavirska pratnja prof. Ružica Pavlović

U klasi prof. **Vojislava Temunovića**

Ana Perčić – II. nagrada

Péter Pálfi – I. nagrada

klavirska pratnja prof. **Jenován Flórián**

U klasi prof. Mire Temunović

Anđela Horvatski – II. nagrada

Iva Molnar – I. nagrada, brončana medalja

klavirska pratnja prof. Jenován Flórián

Požega umjesto Subotice

Plan za ovu godinu bio je da se natjecanje održi u Subotici, no okolnosti su drugačije.

»Ove godine HGU *Festival bunjevački pisama* trebala je i jeste bila domaćin, ali ne u Subotici, nego u Požegi. Razlog za to je vjerujem svima poznat, a to je situacija

u našoj državi. Učenicima iz Hrvatske savjetovano je da ne dolaze u Srbiju. Ta je preporuka od ranije na snazi, te nam je bilo žao prekinuti kontinuitet. Budući da je nas iz Srbije manje, odlučili smo da je ovako za sve bolje i sigurnije. Tako smo u dogovoru s Glazbenom školom u Požegi mi bili domaćini i organizatori, a oni su nam ustupili prostor i bili nam logistička potpora, na čemu im od srca zahvaljujem», priča prof. Mira Temunović i pojašnjava kako je obično na ovome natjecanju kada se održava-

Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu i, kako je pojasnila, samim otvaranjem, a sada i radom studenata na odsjeku za tamburu ljestvica muziciranja na tamburi izuzetno je podignuta.

»Studenti s akademije bili su izvrsni. Imam dojam da profesori u osnovnim i srednjim školama sada drugačije gledaju na rad s djecom, na kvalitetu i teže tom usavršavanju, pa i samim izborom programa. Otvaranjem akademije za tamburu i radom na istoj tambura je kao

lo u Subotici znalo biti više škola iz Srbije, odnosno tu su bile škole iz Bečeja, Kule, Ade...

No, budući da ni oni nemaju redovitu nastavu ove godine nisu sudjelovali na natjecanju. Po riječima Mire Temunović, na ovome natjecanju sudjelovali su i studenti

instrument dobila puno. Napokon je svrstana u isti rang s klasičnim instrumentima.»

Sljedeće godine međunarodno natjecanje tamburaša bit će održano u Požegi, koja će biti organizator i domaćin.

Ž. V.

Izborna skupština HKPD-a *Stjepan Radić* u Novom Slankamenu

Darko Peka novi predsjednik

Na izbornoj skupštini HKPD-a *Stjepan Radić* u Novom Slankamenu, koja je održana 16. ožujka, za novog predsjednika udruge izabran je **Darko Peka**. Izabran je novi upravni odbor, a **Jelena Kovač** izabrana je za dopredsjednicu udruge.

»Upravni odbor s brojnim mladima obećava podići udugu na noge. Nova uprava spremno se prihvatila posla i postavila nove planove u ovoj godini. Najznačajniji događaj za našu udugu je Miholjski koncert koji se održava u čast svetog Mihaela, zaštitnika našeg sela. Mi kao uprava spremni smo nastaviti njegovati ovaj stari običaj», ističe novoizabrani predsjednik udruge Darko Peka.

Podsjetimo, HKPD *Stjepan Radić* najstarija je hrvatska udruga kulture u Vojvodini. Osnovano je 1902. godine u zgradi mjesnog Hrvatskog doma. Ponovno je utemeljeno 2002. godine. Zadaća Društva je očuvanje kulturne tradicije i običaja Hrvata u Srijemu.

S. D.

U Subotici predstavljen roman *Ivša* Ivana Tumbasa

Prošlost, salaš, ikavica

Nadahnut baštinom i govorom bunjevačkih Hrvata, **Ivan Tumbas** iz Subotice piše poeziju i prozu. Napisao je tako i roman *Ivša* koji je nedavno objavio u vlastitoj nakladi. Knjiga je prošloga tjedna, 13. ožujka, predstavljena u Subotici, u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

Osim autora, o knjizi je govorila i recenzentica s. **Eleonora Merковиć**. Središnji lik romana je siroče Ivan Ivša Rudić o kojem brinu *majka* i *dida* na salašu. Kroz priču o Ivši od djetinjstva do ženidbe, knjiga govori i o nekadašnjem životu (razdoblje od 60-ih do 90-ih godina 20. stoljeća) i običajima bunjevačkih Hrvata ali i vrijednostima koje danas polako nestaju.

»Ivša vas vodi u prošlost, na mista di su rad, tradicija i priroda bili središte života«, navodi se u obavijesti o knjizi.

Pisanjem kao hobbijem Tumbas se počeo baviti još u ranoj mladosti. Ovo je njegova treća knjiga na bunjevačkoj ikavici napisana s ciljem očuvanja toga govora. Ujedno, prvi je to roman napisan u cijelosti na ikavici ovdašnjih Hrvata. Na kraju knjige nalazi se i popis manje poznatih

riječi. S druge strane, Tumbas održava vezu s prošloću, održavajući salaš u Maloj Bosni na kojem je odrastao.

»Roman *Ivša* je nastao u vrime moje borbe s koronom. Želja mi je bila da ostavim štogod mojoj dci, unučadima i mladima da me pamte ne samo po divanu. Knjigu sam pisao od ujutru do uveče kasno, kad mi je bilo pod ruku. Srasto sam i živio ti dana s Ivšom«, kazao je Tumbas i zahvalio svima koji su mu pomogli da rukopis knjige priredi za tisak.

Ivan Tumbas objavio je ranije dvije knjige: kratku prozu *Nako sa salaša* (2019.) i knjigu poezije *Steščalo se* (2022.). Sudionik je susreta pučkih pjesnika *Lira naiva*. Tekstove je objavljivao i u periodici ovdašnjih Hrvata (*Hrvatska riječ*, *Glasnik Pučke kasine 1878.*, *Hrvatske novine*, *Glas ravnice*, *Subotička Danica*...). Prisutan je i na društvenim mrežama, na Facebooku moderira grupu *Žackalo*.

U okviru večeri nastupila je ženska pjevačka skupina *Prelje* i tamburaš **Matija Ivković I Vandekić**.

D. B. P.

Preprekova jesen 2025.: Natječaj za kratku priču

HKUPD **Stanislav Preprek** iz Novog Sada raspisao je Natječaj za kratku priču *Preprekova jesen 2025*. Pravo sudjelovanja imaju svi građani iz Srbije i Hrvatske, te iz inozemstva, koji pišu na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata. Tema priče je slobodna. Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče

pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje. Priče se ne honoriraju. Priče slati na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.preprek@gmail.com pri čemu u rubrici »subject« treba naznačiti: PREPREKOVA JESEN 2025. – ime i prezime autora.

Rok za slanje priča je 15. kolovoza 2025. godine.

Uredništvo zbornika *Preprekova jesen 2025*. odabrat će najbolje radove za istoimeni zbornik koji će biti tiskan u nakladi Udruge, te će tročlani žiri rangirati prve tri priporijetke. Nagrade će biti uručene u listopadu na manifestaciji *Preprekova jesen 2025*.

Zbornik radova sa stručnog skupa

Znanstveni dokument o Hrvatima u Boki

U nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata objavljena je publikacija *Hrvati u Boki – Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa koji je održan 21. rujna 2024. godine u banatskom selu Boka, objavio je ZKVH koji je ujedno bio i suorganizator navedenog skupa.*

Zbornik ima 220 stranica, a na naslovnici je Banatsko dobro Boka – katastarski plan šumskog biskupskog posjeda iz 1801. godine.

Glavni organizator skupa i urednik zbornika je dr. sc. **Vladimir Čavrak** iz Zagreba.

»Ovaj skup imao je za cilj okupiti znanstvenike i stručnjake različitih profila kako bi se skrenuo fokus na ovu, danas skoro zaboravljenu skupinu Hrvata, te bar donekle popunila praznina u znanstvenoj spoznaji i dokumentiranju njihovog doseljenja i života u Banatu«, navodi u predgovoru dr. sc. Čavrak.

Povijest, privreda, jezik...

Četrnaest autora i koautora iz Srbije i Hrvatske na skupu je prezentiralo deset znanstveno-stručnih radova

koji obuhvaćaju teme iz područja povijesti, geografije, privrednog razvoja, sociologije, etnologije, književnosti, onomastike, jezika i drugih znanstvenih i stručnih područja.

Zbornik donosi radove u dvjema cjelinama a ovu podjelu objašnjava urednik:

»Radovi prezentirani na konferenciji pridonose većem razumijevanju svih povijesnih i suvremenih procesa koji se mogu pratiti na uzorku ovakve specifične narodnosne zajednice. Kvalitativni raspon radova je na prvi pogled možda neobičan za ovakvu vrstu skupova. Ali recenzenti i urednik Zbornika su procijenili da treba objaviti sve radove koji su pozitivno ocijenjeni od strane recenzenta i u kojima su autori tijekom recenzentskog postupka napravili tražene ispravke i dopune. Kako bi bila vidljiva razlika između znanstvenih i stručnih radova, sadržaj zbornika je podijeljen u dva dijela.«

Deset radova

U cjelini *Znanstveni radovi* nalaze se sljedeći radovi: koautori **Miroljub Milinčić, Ljiljana Mihajlović i Dragan Petrović** potpisuju rad *Boka u Banatu – položaj kao determinanta razvoja*, **Vladimir Čavrak** autor je rada *Preseljenje Hrvata iz pokupskih imanja zagrebačkog biskupa u Banat*, **Mario Bara** *Kolektivna memorija o Hrvatima u banatskoj Boki*, **Petar Radosavljević, Ivana Olujić i Sandra Požar** koautori su rada *Banatski kajkavci s dviju strana granice*, **Dragica Gatarić i Miroljub M. Milinčić** potpisuju rad *Prostorno-demografska organizacija naseља Boka*, a **Gaja Pozojević** *Uloga i značaj predijalaca u Turopolju, Pokuplju i Banatu*.

Poglavlje *Stručni radovi* donosi rad **Dalibora Mergela** *Bokinski Hrvati u hrvatskim narodnim pripovijetkama Balinta Vujkova*, **Lidije Žunac** *Onomastika Hrvata u Boki* i **Ksenije Žunac** *Tekstilno rukotvorstvo Hrvata u Boki*.

Svi su radovi recenzirani. Radove prate napomene, bibliografske reference i sažetci na engleskom jeziku.

Urednik i nakladnik vjeruju kako će Zbornik imati važnu ulogu u povećanju identitetske svijesti Hrvata u Banatu, ali i ukloniti bar dio zaborava u krajevima (u današnjoj Hrvatskoj) iz kojih su prije više od dva stoljeća odselili.

Tiskanje knjige pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji.

Publikacija se može nabaviti klikom na opciju »Naruči« na web stranici Zavoda www.zkvh.org.rs, u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica), naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena zbornika je 800 dinara.

H. R.

Živi križni put po župama

Na putu za Isusom

Korizma je vrijeme kada se vjernici posebno prisjećaju Isusove muke, Njegova križnoga puta. Ova pobožnost nekako je vezana za kalvariju i slike koje su postavljene obično na zidovima crkava, a koje nas podsjećaju na ono što je Gospodin prošao na putu do Golgote.

No, kada imate živi križni put, onda je to poseban osjećaj i posebna duhovnost koja se proživljava još dugo. Tako su vlč. **Dominik Ralbovski**, sada župnik u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Bikovu i njegova sestra **Kristina** oživjeli među ljudima pobožnost križnoga puta. Cijele korizme oni sa svojim kostimima koje su sami izradili idu u unaprijed dogovorene župe i ovu pobožnost Isusove muke približavaju ljudima, i to već gotovo 20 godina.

»Kad dođe korizma, onda smo u raznim mjestima. Tamo smo gdje nas ljudi, odnosno svećenici zovu. Dominik je izradio sve ono što je napravljeno od lima, sve štitove, kacige, odnosno vojničke kape, a ja sam šivala kostime. To smo godinama izrađivali, a sada to samo dopunjavamo. Do sada smo možda više bili prisutni u Bačkom dekanatu, jer nam je to bilo bliže, a od kada smo na Bikovu više smo prisutni u ovdašnjim okolnim župama. Nama je cilj da ljudi to vizualno vide i samim time bolje dožive. To je pobožnost u koju (ako je moguće) želimo uključiti mještane onoga mjesta gdje jesmo. Imamo svoje ljude, sada s Bikova koji idu s nama, ali volimo dati priliku i drugima da to prožive u nekoj drugačijoj ulozi. To je za sve koji sudjeluju jedna velika duhovna milost, a takvi su i odjeci. Ljudi na jedan drugačiji način dožive ovu pobožnost, osobito djeca, pogotovo kada su uključene cijele obitelji. To je na neki način i duhovna povezanost obitelji, ali i svjedočanstvo da se ne boje ići za Isusom«, priča s. Kristina i pojašnjava kako im puno znači što su se u ovu priču uključili i odrasli župljani, na koje su, kako je rekla, izuzetno ponosni.

U živi križni put uključeni su odrasli, mladi i djeca, a prošle je godine, kako je s. Kristina ispričala, u Bajmaku bilo odjeveno 70 osoba, što je možda i najveća brojka do sada. Iako posjeduju svu opremu i kostime, uvijek ima posla jer se glumci smjenjuju, pa se ono postojeće samo dopunjava. Potrebno je napomenuti da se sve to mora pripremiti, da se uređuje i glača za svaki odlazak u drugo mjesto, što iziskuje dodatno vrijeme.

Još prije korizme, 1. ožujka su bili u Šidu, 9. ožujka su imali križni put na Bikovu, a 16. ožujka u župi sv. Josipa

Radnika u Đurđinu. Do kraja korizme, odnosno do Cvjetnice, bit će u drugoj župi: 22. ožujka će biti u Bečeju (gdje će križni put biti na mađarskom jeziku), 30. ožujka će biti u Somboru, 6. travnja u Bajmaku, a 13. travnja, na Cvjetnicu, u Baču i time će se završiti ovogodišnja pobožnost živoga križnog puta.

Ž. V.

Hodočasnički križni put

Hodočasnički križni put pod geslom pape **Franje** »Kristov križ je svjetionik luke mira u olujama otvorenog mora« bit će održan 29. ožujka. Križni put započinje svetom misom u 8 sati u župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, a potom se pješice kreće do subotičke Kalvarije, gdje će biti završetak križnoga puta. Organizator je Pastoral mladih Subotičke biskupije, a zainteresirani se mogu prijaviti u svojim župama do 26. ožujka.

Križni put na Kalvariji

Pobožnost križnoga puta, u godini Jubileja, bit će svake korizmene nedjelje na subotičkoj Kalvariji. Svake nedjelje pobožnost je u 15 sati na hrvatskom jeziku, a u 16 na mađarskom.

Bdjenje za život

Molitvena *Inicijativa 40 dana za život* – korizmena kampanja započela je diljem svijeta i traje do Cvjetnice, 13. travnja.

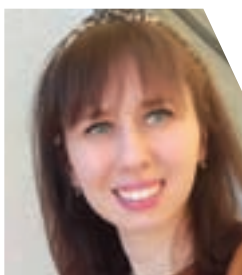
Tijekom inicijative molit će se za zaštitu nerođenih beba, za prestanak pobačaja, za liječničko osoblje, za sve koje na duši nose rane pobačaja.

Miroljubivo molitveno bdjenje bit će svakog dana od 6 do 9 sati ispred subotičke bolnice.

Korizmene večeri u Somboru

Korizmene večeri u Somboru održavaju se svakog ponedjeljka u korizmi, a ovogodišnja tema je »Plodovi Duha Svetoga«. Protekla dva ponedjeljka govorilo se o *Čistoći i blagosti*, a narednog ponedjeljka bit će riječi o *Velikodušnosti*, o kojoj će govoriti o. **Ante Jakus**. Na temu *Uslužnost*, 31. ožujka govorit će o. **Srećko Rimac**, 7. travnja na temu *Krotkost* o. **Juraj Marinković**, a posljedni susret bit će 14. travnja tijekom kojega će na temu *Uzdržljivosti* govoriti o. **Franjo Podgorelec**.

Susrete organizira Duhovni centar o. Gerarda, a održavaju se u dvorani HUN St. Herhard u Somboru, s početkom u 19.30 sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vrijeme obraćenja

U vremenu korizme, kada potaknuti Isusovom mukom i smrću, više razmišljamo i radimo na svojem obraćenju, Božja riječ nas opominje da ne ostavljamo takve odluke za neka druga vremena, jer je baš sada trenutak promijeniti se. Čak i ako smo sigurni da je dovoljno ovo malo naše pobožnosti, da neka naša općenita pravednost vrijedi pred Bogom dovoljno za spasenje, Božja riječ nas potiče da ipak malo preispitamo i svoju pobožnost i svoju pravednost, jer možda ipak ti minimumi nisu dovoljni. Pavao opominje Korinćane da njihov način života zahtijeva promjene, da njihovi sustavi vrijednosti trebaju biti prevrednovani. A Korinćani su živjeli poput nas danas. Glavni cilj im je bio užitak i imetak, samo da ničega ne nedostaje. Takav stil života dolazi u suprotnost s kršćanskim poimanjem, jer za kršćanina pravi život počinje tek na nebu. A onda, ako ne živimo za nebo, nego za zemlju, ne možemo dati ploda kao kršćani, a Isus u ovonedjeljnom Evanđelju upozorava što će biti s onima koji ne donose rod (usp. Lk 13,1-9).

Mrmljanje i nevjera

Apostol Pavao upozorava Korinćane primjerom Izraelaca koji su lutali pustinjom (usp. 1Kor 10,1-6.10-12). Ti su Izraelci upoznali Boga, gledali su kako ih izbavlja na čudesan način iz ruke egipatske. Išli su pustinjom i hranili se hranom koju im je on davao. Ipak, kao da im to nije bilo dovoljno. Mrmljali su svako malo protiv Boga i žalili za onim što je bilo dok su bili robovi. Dopuštali su da im vjera malakše unatoč tolikim Božjim čudima, koja je samo za njih izveo. Unatoč tome što su bili svjedoci njegove ljubavi i svemoći, ipak nisu mu do kraja vjerovali. Iako je Bog bio s njima strpljiv i ljubio ih je iznad svega, ustrajnost u mrmljanju, nezadovoljstvu i naposljetku u nevjeri, dovela ih je do Božje kazne. Pomriješe u pustinji. Pavao

ih naziva pralikovima »da ne žudimo za zlima kao što su žudjeli oni. I ne mrmljajte kao što neki od njih mrmljahu te izgiboše od Zatomnika. Sve se to, kao pralik, događalo njima, a napisano je za upozorenje nama, koje su zapala posljednja vremena« (1Kor 10,10-11).

Primjer izraelske neposlušnosti i mrmljanja nam je svima upozorenje. Posljednja vremena su nastupila Kristovim dolaskom. Od njegova uzašašća na nebo u stalnom smo iščekivanju njegovog drugog dolaska, za koji ne znamo ni dana ni časa. Zato je važno da smo pripremljeni, da smo s Bogom pomireni, okrenuti k vječnom, a ne zabavljeni oko ovozemaljskog.

Promjena

Tko gleda u vječnost i za nju živi, strpljivo je čeka, a sve nevolje i križeve nosi s nadom da će mu se uračunati u pravednost. Onaj tko ga zanima prvenstveno ovaj život mrmlja i negoduje zbog teškoća, jer želi da mu sada bude dobro, da mu život prolazi u užicima i lagodnosti, kao Korinćani.

Ako tako gledamo na život, koliko god da se zovemo kršćanima, u nama nema onog istinskog kršćanskog, nego se samo zavaravamo, a Pavao upozorava: »Tko dakle misli da stoji, neka pazi da ne padne« (1Kor 10,12). Razmišljajmo o tome ove korizme.

Bog je milosrdan i spor u kažnjavanju, daje nam mnoge prilike. Kao čovjek koji ima smokvu i strpljivo čeka da dâ urod, no ako poslije određenog vremena ne dočeka, naređuje da je posijeku (usp. Lk 13,6-9). I od nas se očekuje vidljiva promjena, ne treba je odgađati. Neka nas ljubav prema Kristu pokrene i naša kršćanska prepoznatljivost bude vidljiva u svijetu, te tako budemo bliže k Bogu. Isus kaže da će svi neobraćeni propasti. On nam ne prijeti, nego nas na vrijeme upozorava, a vrijeme obraćenja je upravo ovo u kojem se nalazimo.

Kapelice – nadgrobni spomenici u grobljima – IV. dio

Kopilovićeva i franjevačka

S desne strane od ulaza u Bajsko groblje nalaze se još tri kapelice: Almás Antunovits – sada kapela Kopilović, nekada Vojnić – sada Franjevačka kapela – i Peić kapela. Ovoga puta zadržat ćemo se na prve dvije kapele, za koje možemo reći da su najstarije u Bajskom groblju. Po dostupnim podacima, na karti iz 1883. godine ucrtane su Antunović i Vojnić kapela. Obje su građene po projektu **Titusa Mačkovića**, i to 1879. godine.

Almás Antunovits – sada kapela Kopilović

Kapela je osmerokutne osnove, građena u »copf« stilu, a u unutrašnjosti kapele nalaze se dvije mramorne ploče s obiteljskim grbom i s najranijim zapisom iz 1877.

godine. U narodu se ova kapela još zvala »kapelom zrcala« po zrcalima koja su bila postavljena na mjestu prozorskog okna.

Građevinska dokumentacija za kapelu (zahtjev, dozvola, nacrti...) nije sačuvana u Povijesnom arhivu Subotica. Nekoliko lokalnih povjesničara navodi da je kapela građena 1879. godine, iako bez navođenja točnog izvora, a to pojašnjava i **Dezső Csúszó** i dodaje kako ove kapelice početkom 1879. još nije bilo, ali je 1883. godine već postojala na spomenutoj karti. Unatoč tome, za godinu gradnje smatra se 1879. Kapelu je dao izgraditi **Mátyás Almási Antunovics** (1828. – 1912.) za svoga sina **Istvána Antunovitsa**. Neki podaci govore kako je u ovu grobnicu prvi pokopan unuk graditelja **Ferenc Antunovics** (1886. – 1894.) koji je preminuo kao dijete, dok drugi navode da je prvi u nju pokopan brat graditelja. U veljači 1908. godine tu je pokopana i supruga Mátyása Antunovicsa **Júlia**, rođ. **Kovacsics**.

O kapelici je 1983. godine arhitektica **Branka Šadi** zapisala:

»Kapela obitelji Antunovits sagrađena je u 19. stoljeću.

Podignuta je prema nacrtima Titusa Mačkovića (1851. – 1919.). u modnom stilu tog vremena. Kapela je osmerokutna, pokrivena je (rascijepljenom) kupolom.

Prema izvješću konzervatora 1983. godine, kapelica je još bila u vlasništvu graditeljeve dalje rodbine i nasljednika. Prije nekoliko godina kupila ju je obitelj Kopilović i danas se ova kapelica tako i zove. Originalne nadgrobne ploče djelomično su pokrivene današnjim pločama. Danas se jedva može pročitati da tamo počinjavu **József Almási Antunovits** i **Franjo Almási Antunovits**. Unutra je postavljen oltar s natpisom »Uskrsnut ćemo«, a iznad ulaza stoji ploča na kojoj piše KAPELA OBITELJI KOPILOVIĆ.

Iako Csúszó to ne navodi, prof. dr. **Géza Czékus** u svom istraživanju govori kako je ova kapelica posvećena Presvetom Srcu Marijinom.

Vojnić kapela, sada Franjevačka

Vojnić kapela, sada Franjevačka, nalazi se desetak metara prema istoku od kapele Kopilović, a tridesetak metara od glavne pješačke staze. Prvobitno je građena u neogotskom stilu, a tridesetih godina prošlog stoljeća promijenila je izgled i sada je bez dva centralna tornja i bočnih tornjića. Ožbukana je, lišena neogotske dekoracije, ali su osnovne

konture, uključujući i otvore, zadržane. Posvećena je tek nakon sedam godina, 1886. i to u čast Blažene Djevice Marije. Prema istraživanju Csúszóa, u lokalnim novinama u studenome 1892. godine prvi se puta spominje da je netko pokopan u grobnicu kapele. U godinama između svjetskih ratova članovi obitelji dijelom su umrli, a dijelom se iselili iz zemlje, te je kasnije briga o ovoj kapeli preuzela župa sv. Terezije Avilske. Postoje podaci da su 19. veljače 1960. godine u grobnicu kapele doneseni posmrtni ostaci dvadeset franjevaca, a ploče s po deset imena stoje na sjevernom i južnom zidu.

Kapelica je 1998. godine u cijelosti obnovljena izvana i iznutra, a njeni glatki sivo-plavi zidovi odaju dojam jednostavnosti. Kako stoji u podacima i ulaz, na kom piše RESURGEMUS (Ustajemo opet) ne otkriva razmetljivost. Po nekim podacima, u unutrašnjosti je jedan drveni oltar za kojeg se pretpostavlja da nije dio originalne opreme. Uz ulaz s obje strane stoje mramorne ploče na kojima su uklesana imena pokopanih u ovoj grobnici. Kapela je elektrificirana i koristi se za sprovode franjevaca, ali i ako postoji potreba za taj dio groblja. Predana je franjevcima na korištenje, a u dogovoru sa župom sv. Terezije Avilske o vanjskom izgledu brine župa, a o unutrašnjosti franjevci.

Ž. V.

Korišteni podaci: Povijesni arhiv Subotica, *Ex Pannonia*, broj 18. Dezső Csúszó; prof. dr. sc. Géza Czékus, mons. Stjepan Beretić, *Wikipedia*

Europska unija – novi susjed

Tijekom susreta čelnika općina Subotice i Kikinde, koji je nedavno održan u Subotici, rodila se ideja o suradnji povodom granice EU koja će nam uskoro biti na samo 10 kilometara. Predsjednik SO Subotica **István Ispánovics** ukazuje na imigracijske, migracijske i socijalne probleme koji će pratiti proširenje EU i izmještanje njenih granica.

»Stranci koji će pokušavati ući u Europsku uniju to će morati učiniti ovdje, kao što sada pokušavaju ući kroz Mađarsku, Slovačku ili Češku. Posebna će biti situacija s imigrantima iz Azije koje vlasti EU vraćaju u prvu zemlju koja se graniči s njima, a to ćemo biti mi. Razgovarali smo s čelništvom općine Kikinda o ideji da općine Sombor, Subotica, Kanjiža, Novi Kneževac i Kikinda zatraže razgovor s mjestima koja su sada granična ka EU. Želimo saznati njihova iskustva, želimo znati kako rješavaju te probleme, kako su organizirani kampovi za strance, kakva je uloga policije i sve što nas očekuje za godinu dana«, kaže Ispánovics.

U Mađarskoj postoje naselja u pograničnom području koja služe za prihvata tih ljudi i naši organi će, susrećući se s tim pojavama, morati adekvatno reagirati na razini europskih normi. To će biti novi izazov i u pogledu osposobljavanja kadrova, osnivanja »sigurnih kuća« i objekata za smještaj azilanata. (Nikola Perušić)

Recitatori na hrvatskom na pokrajinskoj smotri

U Subotici su održane općinska i zonska smotra recitatora na kojoj je nastupilo stotinjak recitatora. Za recitatore Hrvatske čitaonice ovo je bio prvi nastup u svojstvu predstavljanja ove institucije.

»Na poziv Kulturno-prosvjetne zajednice općine Subotica na općinsku smotru recitatora Hrvatska čitaonica je prvi puta prijavila po jednog recitatora u svakoj uzrasnoj kategoriji. Nakon uspjeha na općinskoj smotri, na višu razinu natjecanja, na zonsku smotru, plasirale su se **Ivana Stipić** (III. razred osnovne škole), **Jelena Mlinko** (VIII. razred osnovne škole) i **Marija Jaramazović** (II. razred Medicinske škole). Na zonskoj smotri, održanoj u nedjelju, 16. ožujka, sve tri recitatorke su prošle i na pokrajinsku smotru što smatramo velikim uspjehom. Posebno smo pazili pri odabiru pjesme da bude aktualna, primjerena uzrastu i mogućnostima interpretatora. Ove godine bile su to pjesme **Luke Paljetka**, **Ive Prčića** i **Miroslava Krležea**. Posebno želim zahvaliti tajnici Kulturno-prosvjetne zajednice **Katarini Čović** koja se sjetila da smo i mi u studenom prošle godine organizirali vrlo uspješnu smotru recitatora na hrvatskom jeziku te nas pozvala kako bismo se i mi predstavili na našem materinjem jeziku«, kaže **Katarina Čeliković**, ravnateljica Hrvatske čitaonice. (K.Č.)

Veliki Purčarov »comeback«

Nesumnjivo najbitniji suvremeni hrvatski spisatelj u Vojvodini i Srbiji **Petko Vojnić Purčar**, nakon neopravdano se dugo(g) vremena zanemarivanja od strane nakladnika s ovih prostora i domicilne države, koncem minule i početkom ove godine oglasio s čak dva izvanredna nova naslova – radi se o romanu *Crvenokošci*, s vrsnim predgovorom pokojnog (16. veljače, 2003.) **Aleksandra Tišme**, u izdanju *Karlovačke umetničke radionice*, te zbirci pjesama *Putovanje prema Crnome moru*, renomiranoga novosadskoga nakladnika *Svetovi*. O obe knjige, kao i o ovom renesansno raskošno obdarenom bardu pisane (hrvatske, ali i srpske, njemačke, mađarske, engleske i, dakako, francuske) riječi, dramskomu piscu i filmskome autoru, biti će više riječi, detaljnije, već u narednome broju našega i Vašega lista. (R.G. Tilly)

Obljetnica KUD-a Hrvata »Bodrog«

BAČKI MONOŠTOR - Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« u Bačkom Monoštoru osnovano je 7. veljače 2002. i danas ima oko 60 aktivnih članova. Početkom siječnja ove godine održana je godišnja skupština Društva na kojoj je učlanjeno još nekoliko novih

članova, te izabran novi predsjednik Stipan Šimunov. Postoje naznake da će u budućnosti i Monoštorci, koji danas žive u drugim gradovima, sudjelovati u radu Društva i pomoći u policanju njegove osnovne pokretačke snage, a to je njegovanje običaja šokačkih Hrvata. Tijekom nešto više od godinu dana rada KUD Hrvata »Bodrog« je sudjelovalo na više od 40 različitih manifestacija.

A. F.

Zabava u Gibarcu

Ovotjedna priča o staroj fotografiji govori o nekadašnjim zabavama u Gibarcu. Fotografija je snimljena 1965. godine u Gibarcu, a na njoj su **Slavko Orozović, Ivan Darabašić, Marija Antić, Mata Vidaković, Stipa Mutavdžić, Ljuba Begović, Stipa Kozarević, Ivica Mutavdžić, Emil Gestić, Slavko Žebić, Dragica Užarević, Antun Čolić, Marija Ubrenkić i Mata Barišić**, generacija iz 1947. godine.

U Gibarcu su prikaz dramskog djela ili kazališnog komada nazivali »zabavom«. Kada bi na plakatu u središtu sela bila obavijest o kazališnoj predstavi dramske sekcije KUD-a *Vladimir Nazor* iz Gibarca, mještani bi rekli: »u subotu je ponovno neka zabava«.

»To i jeste bila zabava za Gibarčane, posebice kada u selu nije bilo struje niti televizora. U selu je bilo pet-šest radio aparata. Radio je imao prvi predsjednik sela **Josa Žebić**, učitelj **Andrija Divald** te župnik **Antun Cvrković**. Prvi televizijski prijemnik instaliran je u maloj dvorani Zadrugnog doma 1961. godine, a za praćenje televizijskog programa naplaćivalo se pet dinara. Mještani su u Hrvatsku čitaonicu dolazili u večernjim satima. Odložili bi kaput, šešir i sjedali za stolove. Netko je čitao knjige, a netko tisak. *Vjesnik u srijedu* bio je posebno zanimljiv. U čitaonici se igrao i šah, u tišini, bez komentara. Turnir u šahu igrao se u dugim zimskim večerima. Gibaračke snage smjenjivale su se na vrhu natjecateljske tablice, a među boljima bili su **Ivan Fišer, Marijan Žebić, Mirko Bilandžija** i drugi. Poslije su došle nove generacije pa su

stare asove u vrhu smijenili **Đura Jurišić, Đuka Batako-
vić i ostali**«, sjeća se Žebić.

Od vremena izgradnje Zadrugnog doma u selu radi i KUD *Vladimir Nazor*. Dramska sekcija bila je jedna od boljih.

»Mora se reći da je i prije bilo kulturnog života u selu. Ova udruga slijednik je tradicije ogranka Seljačke sloge, udruge koje su dvadesetih godina prošloga stoljeća formirane diljem Hrvatske. Posebno je zanimljiv bio kazališni komad *Seoska lola*, dramsko djelo s pjevanjem koje su na gibaračke daske postavljale gotovo sve generacije. Gibarčani su najviše igrali kazališne komade hrvatskih spisatelja **Ilije Okrugića, Ante Jakšića i Jozę Ivakića**, ali i **Branislava Nušića, Milana Ogrizovića, Velimira Subotića** i drugih. Moja generacija igrala je i u komedijama srpskog autora **Slavomira Nastasijevića**, pitke i smiješne priče s puno satire. Sve smo zahtjeve učiteljice **Ruže Divald** vrlo ozbiljno izvršavali i shvatili. Do suza smo nasmijali naše Gibarčane, i ne samo njih. Gostovali smo i u okolnim selima, nagrađeni pljeskom u Lovasu, Ilači, Slakovcima, nastupili na općinskoj smotri u Šidu«, kaže naš sugovornik.

Nažalost, od 14 osoba na fotografiji, devet je preminulo. Troje danas živi u Osijeku, dvoje u Šidu i Gibarcu. Zahvaljujući starim fotografijama i sjećanjima, ostale su lijepe uspomene i nada da, kako kaže Žebić, »ako gore postoje daske koje život znače, još ćemo se mi kadgod okupiti i nastupiti u nekom sakralnom kazališnom komadu«.

S. D.

Okružno natjecanje iz hrvatskog jezika

Učenici osmog razreda

Okružno natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture za učenike VII. i VIII. razreda osnovne škole održano je u petak, 14. ožujka, u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu. Na natjecanju je sudjelovalo devetero učenika sedmih i desetero učenika osmih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, i to iz osnovnih škola *Matko Vuković* Subotica, *Ivan Milutinović* Subotica, *Matija Gubec* Tavankut te OŠ *Vladimir Nazor* Đurđin.

Profesorica hrvatskog jezika i književnosti iz Srednje medicinske škole **Morena Rendulić** bila je dio žirija na ovom natjecanju. Izjavila je kako je zadovoljna znanjem koje su pokazali učenici budući da ove godine nisu u redovitoj nastavi.

»Posebno bih pohvalila sedme razrede kojima je ovo prvi put da se natječu, ali eto njihovi rezultati u ovom krugu natjecanja bili su čak i uspješniji od učenika osmih razreda. Obično ne bude tako, ponekad ih malo svlada tremma i slično. Čini mi se da su se ove godine osmaši malo opustili, da nisu možda bili tako fokusirani pa su možda i rezultati malo slabiji nego inače, ali također imamo uče-

nike koji su se plasirali na republičku razinu natjecanja i ja vjerujem da će onda ono što nisu uspjeli pokazati na ovoj razini svakako nadoknaditi u sljedećem krugu. Test na republičkoj razini je zahtjevniji zato što dolaze i neka jezična znanja koja ne budu obuhvaćena nastavom jer jednostavno nastavnici ih ne stignu odraditi tijekom godine – uglavnom, bit će opsežnije«, rekla je Rendulić.

Na republičko natjecanje, koje će biti održano 24. svibnja također u Đurđinu, plasirali su se:

7. razred:

Ana Perčić, OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto, mentorica **Mirjana Crnković Horvat**

Jakov Vukov, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto, mentorica **Mirjana Crnković Horvat**

Marija Kujundžić, OŠ *Ivan Milutinović* – II. mjesto, mentorica **Sanja Šteković**

Josipa Ivanković Radak, OŠ *Ivan Milutinović* – III. mjesto, mentorica **Sanja Šteković**

Dušan Urukalo, OŠ *Matija Gubec* – plasman, mentor **Denis Grgić**

Učenici sedmog razreda

Relja Pirša, OŠ *Matko Vuković* – plasman, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Lazar Matković, OŠ *Matko Vuković* – plasman, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Barbara Dulić, OŠ *Vladimir Nazor* – plasman, mentor **Bruno Dronjić**

8. razred:

Martina Tikvicki, OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Roko Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Petra Pirša, OŠ *Matko Vuković* – III. mjesto, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Timotej Vukmanov Šimokov, OŠ *Matko Vuković* – plasman, mentorica Mirjana Crnković Horvat

Pavao Huska, OŠ *Ivan Milutinović* – plasman, mentorica Sanja Šteković.

I. B.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Nikolina Petrekanić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 2/4

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na plivanje

VOLIM: druženje

NE VOLIM: svađu

U SLOBODNO VRIJEME: igram se, volim plesati

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 14. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 94/2024) objavljuje

OBAVIJEST

o donijetom rješenju o pristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša dana 12. 3. 2025. godine donijelo je rješenje o pristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta Izgradnje objekta za skladištenje i tretman opasnog električnog i elektroničkog otpada na k. p. br. 33974/1 K. O. Donji grad, na teritoriju grada Subotica.

Nositelj projekta je »SUB-REC«, poduzeće za upravljanje otpadom DOO, Ulica Zapadne ugarnice br 93, Subotica.

Rješenje o pristupanju izradi Studije o procjeni utjecaja na okoliš za predmetni projekt može se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46), kao i na sajtu ovog tijela www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs.

Zainteresirana tijela i organizacije i zainteresirana javnost mogu izjaviti žalbu na donijeto rješenje u roku od 15 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 25. 3. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Proljetni popis

Čekajući rode

Po emocijama, bojama i osjećajima koje mi donosi, proljeće mi je omiljeno godišnje doba. Ovih dana, radnih, kada putujem na posao, najljepši dio dana mi je pogledati u gnijezda koja su prazna, u svojim vizinama, čekaju svoje domaćine da se vrate u svoje domove. Samo pomisao da ću zateći nekog u gnijezdu izaziva uzbuđenje i jedva čekam to jedno gledanje koje će biti sretnije od prethodnih. Zapravo, ni ne znam kada se rode planiraju vratiti, ali znam da će to biti s proljećem.

I dok čekam neku dojavu da su viđene na nekoj europskoj lokaciji i da su tu, istražujem proljetne destinacije. Uvijek se bavimo ljetnim i zimskim, a najljepše, proljetne, pale su nam u sjenu.

Danas sam s učenicima u školi diskutirala o obilježjima proljeća i zaključak je jasan – to su šarene boje, to je zelenilo, to je Sunce, to je cvijeće, cvijeće i cvijeće. Zato i današnje proljetne destinacije krojimo prema cvijeću.

Proljeće s mirisom trešnje

Kyoto je jedan od onih gradova koji vas jednostavno osvoje na prvi pogled. U proljeće grad postaje prava oaza mirnoće, a cvjetovi trešnje (sakura) stvaraju pravi spektakl. Ako volite tihe šetnje uz rijeku ili istraživanje starih hramova, Kyoto je pravo mjesto za vas. Tu je i obavezna šetnja kroz Filozofski put – mjesto koje je, s obzirom na broj sakura, postalo simbol proljetnih dana. Grad je savršeno mjesto za opuštanje, meditaciju i uživanje u kulturi, a proljeće ovdje donosi posebnu magiju.

Direktno iz Japana idemo u Nizozemsku jer su sve moje vaze spremne za dozu tulipana. Ako, kao i ja, volite cvijeće, Nizozemska u proljeće je pravo mjesto za vas. Keukenhof vrtovi nedaleko od Amsterdama preplavljeni su milijunima tulipana u svim bojama, a miris cvjetova ispunjava zrak. Osim vrtova, preporučujem vožnju biclom kroz nizozemski krajolik, koji je u proljeće pun boja

i života. Ako ste ljubitelj prirode i fotografije, sigurno ćete uživati u svakom trenutku. Tulipani su najpoznatiji simbol Nizozemske a proljeće je jedino doba kada možete doživjeti njihovu punu ljepotu.

Pariz je savršena destinacija za proljetni bijeg i izdvajam ga jer me proljeće poziva na romantiku. Grad se u ovom periodu godine budi od zime, a suncu i cvjetovima koji počinju cvjetati dodaje se i romantična atmosfera. Jardin des Tuileries i Luxembourg Gardens pravo su mjesto za opuštanje uz kavu i uživanje u prirodi. Proljeće u Parizu najljepše je doba za istraživanje svakog kutka grada.

I jezera su proljetni simboli

Ako želite pobjeći od užurbanog tempa života, jezero Como savršeno je mjesto za to. U proljeće, kada priroda počne cvjetati i temperatura bude ugodna, ovo jezero u srcu Italije postaje mirna oaza. Uživajte u šetnjama uz obalu, opuštanju uz kavu u jednom od malih kafića ili vožnji brodom po jezeru. Gradovi poput Bellagio i Varenna s uskim ulicama i šarenim kućama idealni su za opušteno istraživanje. Proljeće je idealno za posjet jer možete uživati u svim ljepotama ovog kraja bez ljetnih gužvi.

Za kraj ostavljam prijedlog po ukusu ljubitelja vina. Bordeaux je savršen odabir za proljetni bijeg. Grad je poznat po svojim vinima, a u proljeće, vinogradi počinju biti bujni i zeleni. Posjet jednom od mnogih vinogorja oko Bordeauxa, uživanje u vinskim turama i kušanju vina, a nakon toga opuštanje uz obalu rijeke Garonne. Grad je šarmantan i ugodan za istraživanje, s prelijepom arhitekturom i brojnim kafićima gdje možete uživati u lokalnoj hrani i piću. Bordeaux je mirno, a opet živo mjesto, idealno za proljeće.

Destinacije imamo, kalendarski proljeće je tu, još samo da nam rode stignu, pa da krenemo sve po popisu.

Gorana Koporan

Četvrtfinale Lige nacija 2024./25.

Hrvatska – Francuska

Predstojeći dvomeč starih rivala iz finala Svjetskog prvenstva 2018. godine u Rusiji bit će odigran u četvrtak, 20. ožujka, u Splitu i tri dana kasnije, u nedjelju, 23. ožujka, u Parizu. Pobjednik ovoga duela izborit će plasman u polufinale Lige nacija u kojem će igrati protiv boljeg iz dvomeča Španjolske i Nizozemske.

Aktualni trenutak vatrenih

Popis koji je izbornik nogometne reprezentacije Hrvatske objavio početkom mjeseca nije donio previše iznenađenja jer se uglavnom radi o igračima na koje je računao tijekom proteklih akcija. Jedini debitanti su **Franjo Ivanović** i **Toni Fruk**, čije odlične partije u posljednja dva mjeseca nisu mogle proći »ispod radara« stručnog stožera na čelu sa **Zlatkom Dalićem**. Evo i popisa nogometaša koji su pozvani na

Vezni red: **Luka Modrić**, **Mateo Kovačić**, **Mario Pašalić**, **Nikola Vlašić**, **Martin Baturina**, **Kristijan Jakić**, **Petar Sučić**, **Nikola Moro**, **Toni Fruk**

Napad: **Ivan Perišić**, **Andrej Kramarić**, **Ante Budimir**, **Franjo Ivanović**

Za očekivati je kako će u prvoj jedanaestorici u nedjelju na Poljudu sigurno biti Livaković na голу, Gvardiol i Šutalo u obrani, Modrić i Kovačić u vezi, te Perišić i Kramarić u napadu. Za ostala četiri mjesta u startnoj postavi izbornik ima nekoliko nedoumica, ponajprije u bekovskoj postavci, potom u obrambenoj i veznoj formaciji. Mini pripreme u Splitu trebale bi otkloniti i posljednje dileme u svezi finalnog startnog popisa. Protivnik je izuzetno jak, uz Španjolsku vjerojatno i najjači mogući od osam najboljih momčadi protekle sezone u Ligi nacija, i trebat će se dati maksimum u oba predstojeća susreta.

mini pripreme i konkuriraju za nastup u prvom susretu u Splitu:

Vratari: **Dominik Livaković**, **Ivica Ivušić**, **Dominik Kotarski**

Obrana: **Joško Gvardiol**, **Josip Juranović**, **Duje Ćaleta – Car**, **Borna Sosa**, **Josip Šutalo**, **Josip Stanišić**, **Marin Pongračić**

Francuska

Još uvijek nije poznato kako će izgledati početna postava Francuske, ali već popis nogometaša na koje izbornik **Didier Deschamps** računa u startu oduzima dah. U momčad se vraća **Kylian Mbape**, jedan od najboljih svjetskih nogo-

metaša, a uz njega će najvjerojatnije biti **Antoine Griezmann**, **Ousmane Dembele**, **Adrien Rabiot**, **Jules Kounde**, **Bradley Barcola** i drugi odlični nogometaši koji nastupaju u najboljim europskim klubovima. Nakon neuspjeha u finalu SP 2022. u Kataru, ako je biti drugi na svijetu neuspjeh, *tricolori* zasigurno žele trofej Lige nacija. Osobito nakon odličnih partija Hrvatske u prošlosezonskom izdanju Lige nacija u kojem su *vatreni* bili bolji od Francuske (1:1 i 0:1), pa će im nadolazeći dvomeč biti idealna prilika za željeni revanš. Također, i izbornik Deschamps sve češće najavljuje svoje povlačenje s vodeće funkcije, pa bi upravo trofej novoga UEFA-inog natjecateljskog reprezentativnog formata mogao biti njegov oproštajni trofej.

D. P.

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

KOŠARKA

Poraz Spartaka

U prvom susretu 23. kola ABA lige košarkaši *Spartaka* poraženi su na gostovanju kod *Igokee* (76:87), ali unatoč rezultatskom neuspjehu ostali su u TOP 8 Regionalne košarkaške lige. U sljedećem kolu, sutra, u subotu, 22. ožujka, *Spartak* dočekuje *Budućnost* od 19 sati u svojoj dvorani pored Dudove šume u Subotici.

TENIS

Prvi trofej Emanuela Ivaniševića

Pobjedom u igri parova na ITF turniru Istarske rivijere u Poreču, skupa s **Milijem Poljičakom**, 17-godišnji **Emanuel Ivanišević** (sin legendarnog hrvatskog tenisača **Gorana Ivaniševića**) stigao je do svog prvoga seniorskog trofeja.

POGLED S TRIBINA

Rijeka drži vrh

Briljantnom predstavom na svojoj Rujevici momčad *Rijeke* isprašila je vodećeg *Hajduka* (3:0) i s dva boda prednosti nad Splićanima preuzela vodeću poziciju na tablici Prve hrvatske nogometne lige. Jadranski derbi protekao je u apsolutnoj dominaciji domaćih *bijelih* (*Hajduk* je igrao u crveno-plavoj opremi), a mreža gostiju načeta je u 25.

Foto: HINA/ Miljenko KLEPAC

minuti autogolom **Prpića**. Deset minuta kasnije rezultat je uvećan pogotkom **Jankovića** iz penala, a konačnu, uvjerljivu pobjedu potvrdio je Fruk u 88. minuti. Tri laka komada u mreži Lučića označila su smjenu na vrhu tablice i potvrdila premoć *Rijeke* nad svojim sada prvim pratiteljem iz Splita. Podsjetimo kako su Riječani prije dva tjedna izbacili *Hajduka* iz kupa na njihovom Poljudu (1:3), a sada su im ponovno utrpali tri gola. Ovaj susret dvije prvoplasirane momčadi prvenstva pokazao je kako nešto definitivno ne štima u igri *Hajduka*, a posebice kada im je protivnik *Rijeka*. *Bili* djeluju nemoćno i bezidejno, osobito u završnici pred protivničkim golom, naravno s izuzećem **Livaje** koji je jedina svjetla točka. Ali ne može Livaja sam protiv svih.

Slijedi još deset ligaških kola u 1. HNL-u koja će, iz kola u kolo, pokazati tko je najbliži osvajanju šampionskog naslova. U ovom trenutku, prema svemu prikazanom, pokalu je najbliža *Rijeka* jer ima dva boda više od *Hajduka* i pet od *Dinama*. Sljedeće, 27. kolo, igrat će se nakon reprezentativne stanke, a Riječane čeka teško gostovanje kod najvećeg proljetnog iznenađenja – *Slavena*. *Hajduk* se ima priliku vaditi protiv *Šibenika* na svom Poljudu, dok će *Dinamo* imati također neugodno gostovanje kod *Varaždina*. Na radost svih ljubitelja domaćeg nogometa predstoji iznimno zanimljiva završnica...

D. P.

Umotvorine

- * Svijet nije pravedan, ali zato ti možeš biti.
- * Čovjek bez neprijatelja je čovjek bez kvaliteta.
- * Kad vam je najgore, tada shvaćate sve.

Vicevi, šale...

Gost u restoranu:

– Želim naručiti neko jelo.

Konobar:

– Hoćete meni?

– A zašto bih Vama, ne razumijem?!

– Halo, bato, jel to policija?

– Jeste, izvolite...

– Jel vi, bato, prislušujete razgovore?

– Da.

– Poslala me žena da kupim makarone i ne znam što još. Pomagaj, kume!

Aforizmi

* Ponekad šutimo ne zato što nemamo što reći, već što bismo rekli mnogo više nego što to netko može razumjeti.

* Dobar čovjek je poput onoga koji hoda po pije-sku: ne čuje mu se hod, ali tragovi ostaju.

* Kad dobiješ malo, poželiš više. Kad dobiješ više, poželiš još više. Ali kad to izgubiš, shvatiš da je ono malo bilo sasvim dovoljno.

Vremeplov – iz naše arhive

Relikvije moći sv. Terezije Avilske donijete u subotičku katedralu, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

»Najbolja« užina

Biov je jedan kralj koji je želio svaki dan drugo a drugo kuvanje da ima. Tako sto dana, pa opet sto dana. I tuteg nije smio niko pisnut – možeš jal ne možeš – pa kuvači okrećedu, okrećedu dok možedu, a ondak biž ako neš da ti hrđa pojede glavu. Bila već hrpa kuvača i kad se već niko nije smiov javit, ondak došav jedan malečak deran.

– A šta bi ti tiov kad bi smiov? – kralj se grotom nasmijav.

– Kad biste bili radi dat šta musim imat, ja bi se primiov za kuvača.

– Dovoljeno ti je metnut šta oćeš ja ispod odžaka ja iz barče, istom sto dana da bude drugo a drugo kovanje za užinu, pa ću te lipim darom darovat, al ako ne bude ondak glava doli.

– Dobro.

– A znaš ti esapit do sto?! – kralj se opet nasmijav, kad vidi kaki je malečak.

– Četiri škulama znadem štit i esapit koliko dostane jedna parasička glava.

Deran ćutiov i radiov. Devedeset i devet puta drugo a drugo kovanje načiniov, a kad došav stoti dan, nije znava šta da već kuva. Mogav je dostat sve, al je već izmišav i skorup i paradičku, sve iz barče i ispod odžaka. Došav do tog da će ostat prazan sadžak na banku. Škrabav se iza uva, škrabav, okreniov se na mlogo mista u avliji i u sobe, al ja ovako ja onako, nikako da se smisli. Bilo studen, ide po avliji da razladi glavu, kad jedared zapev on za jednu hrpu. Pogledav, a to hrpa smrzutih teleći galeba.

Svaki si kriv čuva di ne bi glavu i deran odma se smisliv šta će. Prvo oprav i teleći galeba načiniov na prezlu i kad su gospoda posidali stolu deran unev:

– Izvoljite stotu užinu.

Kad je bilo po užini, kralj je uzvav kuvača, pa će ga lipim darom darivat kako mu obećav.

– Jev sam već jelo od svačega – kaže kralj – al užinu ko ova još nikad. Kaži od čeg si je gradiov?

Kazav bi on samo da smi, jer se boji da će izgubit glavu. Kralj zapev pa pita se ga i samo pita se ga, a deran ne smi da odgovori ništ. Jedared kralj vidiov da tu druge riči mora hasnirat, pa kaže:

– Neće ti nikaka fala biti samo da već čujemo šta je bilo, od čeg ova užina?

Sad deran se već ne boji, al se opet malo i žaca. Zna da je kralj ol, a tuteg su i njegova gospoda.

– Dobro, – kralj će lipo i što smirnije – ako si od čeg načiniov to mi se tako dopadalo ko ništ drugo. Samo kaži: ne branim ako je bilo i govno.

Deran se ondak morav nasmijat:

– Oproščavajte mi, al baš to je bilo.

Pričao Antun-Ulin Burlović, Erčin, r. 1889. g.

Cvjetovi mećave, 1971.

Rič po rič

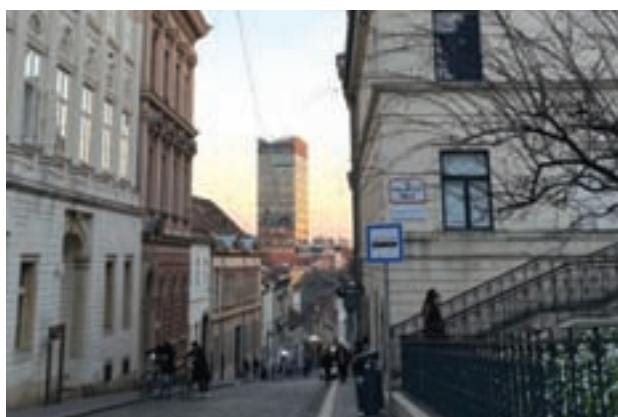
Piše: Željko Šeremešić

Ošli

Zima ni ni prošla a sunce grije koda j odavno proliće. Kako sam u ganku sio na stolčac u krilo mi se smistio mačak a kera žuća se nuz nogu pristavlja. U glave mi još riči kuma Evče od niki dan. Divanila kako j i njezin drugi unuk Živko sa ženom i dicma ošo u varoš. Rekli da im tamo posov, sve bližje, lakše i bržje. U kuće ostali ona i Živkovi dada i majka a ne znaš komu više fali, koj bolesniji. Kroz suze divani kako su sve iškolovali i na put izveli pa svi ošli. Divani da su im još i novaca za kuću u varoši dali. Šta će. Nisu moji ošli al mi žo. Kad se sitim kaki bio faš Joza nike godine kad mu najmlađi sin ošo u varoš živit ni mene ni dobro. Kako su ošli faš bio godin dana ko pokisnit. I tako vala mal od sunca a mal od mačka što prede vata mi drimež. Čeljadi dok drimlješ što mož nasanjat to j za nepovirovat. Ko mal budan a ko i mal drimljem. Pomišalo se pa ne znam jel drimljem jel ni. Došlo mi uglavu kako j kadgod bilo. U kuće nas tušta, dada, majka, nas tri brata Marin, Stipa, Marko sa ženama i svaki sa po tri muška djeteta. Bio i četvrti brat, baća Tuna. Bio najstariji. Ni se stigo ni oženit već ga odneli u rat. Jel ošo sam? Jel tio jel ni tio od tog se ni divanilo al je cigurno da se ni vratio. Potli rata uprego dada konje pa ga s bratem išo tražit. Našli ga digot tamo zakopanog, saranitog. Šta će, doneli ga i pravoga sara-nili. Majka ga silom prižalila a dada ni ni smio pokazat koliko mu žo. I tako to ni dugo prošlo dadu i majku saranili. Ošli kod Tune nanaj svi. Kogod u kuće moro bit glavni pa ispalo na mene najstarijeg. Jest da j kod mene bila blagajna al smo se dogovarali oko svega. Bome smo se slagali i poštivali, braća su mi zvala baćo. Dica ko dica. Bilo svakako. Znali su tentat jedni druge i paklit al bome ako j kogod sa strane dirnio jednog onda bi svi ko sokolovi doletili. Teška su to vrmena bila. Struje ni bilo. Jedno vrime vode bilo sam u bunara na sokaku. Malo ko u dvoru imo bunar. Lito, na sokaku piska do članaka. Spala kiša a blata i vagaša da silom kolma mož proć. A duda, duda ohohoo. Mal kuća bilo da dud ni bio isprid. Mi na čošku pa u obadva sokaka dudi Morge. Dica je kupu za rakiju a gu-ske i patke je kupu kad iđu na Dunav. Dica vuču grane dole jel se penju na dud pa se sladu. Sokak pun dice. Jedni se sigru fodbala, drugi gućesa, treći lopova i džandara, žmure, ispod sebe... Do koje doba sigranja. I bome ni to dugo ni prošlo ošli i iz naše kuće širom. Braća sa ženama i dicma ošli obaška a osto ja sa ženom i dicma. I ope ni prošlo dugo pa se mal, mal braća dođu žalit kako im dica odlazu radit na truli zapad. Na kraju svi redom ošli. Vrag ne spava vidim sade došlo vrime ošo i moj unuk Marin. Pritrnem. Što j najgorje potli čujem da su pored Marina mlogi ošli i da se još odlazi. Sitim se oma i kako su škulari niki dan ošli pa napravili bunu što se ne pamti. Došlo mi u glavu i ono najgorje. Da možda sve ovo vamo ni sam tako. Da j to možda zapisano da tako mora. Da smo to i zaslužili. U sebe ću: »Ako su toliki ošli i mlogi će još otić ko će ostat? A zašto i da ostanu?«.

U NEKOLIKO SLIKA

Zagreb

Umak od češnjaka i višanja

Još uvijek se vjerojatno svi rado sjećamo dana kada su nam bake pripremale razne umake (sosove) uz kuhano meso iz čorbe. Bili su to umaci od rajčice, češnjaka, višanja, *pisaka* (ogrozda), kopra... Upravo zbog tih uspomena, ovi jednostavni umaci i danas su nam omiljeni. Čim osjetimo poznate arome češnjaka ili slat-

ko-kiseli miris višanja, odmah nas vrate u djetinjstvo, za bakin stol, u one bezbrižne dane kada je život bio mnogo jednostavniji, a sreća se mjerila malim stvarima poput ovih mirisnih, domaćih delicija. U nastavku teksta donosimo vam recepte koje smo po sjećanju **Jelene Babičković** zapisali i pripravili za vas.

Umak od češnjaka

Potrebno:

3 čena češnjaka
2 jušne žlice brašna
3 dl mlijeka
sol i papar po okusu
svinjska mast ili ulje za prženje češnjaka

Priprema:

Češnjak očistiti i istisnuti ga kroz presu (može se i sitno isjeći), a ukoliko želite intenzivirati okus češnjaka, dodajte još čenova. Na zagrijanu mast, na tihoj vatri pržiti češnjak, ali jako paziti da ne potamni jer vam umak tada može biti gorak. U mast nakon prženja češnjaka dodati brašno i napraviti zapršku, brašno ispržiti, ali ne dopustiti da potamni. Nakon toga sipati mlijeko i posoliti i popariti po okusu. Miješati sve dok se umak ne zgusne. Ako vam je umak na kraju previše gust, možete dodati mlijeka i miješati dok ne budete zadovoljni konzistencijom. Kada završite, skinuti s vatre, provjeriti je li dovoljno slano te poslužiti uz omiljeno meso. U našem slučaju uvijek pravimo umak s kuhanim mesom iz čorbe. Ukoliko ste ljubitelj češnjaka, ovo je umak za vas!

Umak od višanja

Potrebno:

300 g višanja (može i zamrznute ili kompot)
4 žlice brašna
200 ml vode
30 g masti, maslaca ili ulja
šećer i cimet po ukusu

Priprema:

U posudu staviti mast, dodati brašno i pržiti nekoliko minuta vodeći računa da brašno ne potamni, što znači lagana vatra. Nakon toga sipati hladnu vodu, neprestano miješati, pa dodati višnje i šećer po ukusu. Tko voli, može dodati i cimet, jer se odlično uklapa s višnjama. Ukoliko je umak gust, potrebno je dodati još tekućine, može se koristiti umak od kompota ili voda, ali dodavati po malo. Umak na kraju probati i pripremiti ga prema vašem ukusu. Poslužiti uz meso, odlično se slaže i uz divljač, ali svakako i s kuhanim mesom koje nam je dostupnije.

Ivan Ušumović

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

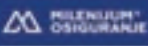

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.mlos.rs
 011/ 715 23 00

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

Slušajte nas i na aplikacijama:

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

DAN ZAVODA

■ 2025 ■

**SVEČANA
AKADEMIJA**

povodom

Dana Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

subota, 29. ožujka (marta) 2025. godine

s početkom u 19 sati

Velika dvorana Županije u Somboru

Srdačno Vas očekujemo!

**BAŠTINIMO,
OKUPLJAMO
I DIJELIMO**

